

Jelení

S M E R,

revue pre duchovný život.

Rediguje

Prof. Dr. Inocent Müller, OP.

ROČNÍK V.

Vydáva dominikánska edícia VERITAS.

Trenčín 1945.

OBSAH:

- BABOR, Prof. Dr. J. F.: Mimoriadne mystické zjavy a lekárska veda 32. Pochybený okultizmus 106. Jednoženstvo a mnohoženstvo 174. Stigmatizácia s lekársko-psychologického stanoviska 295.
- BAGIN Anton: Literárne dielo svätej Terézie Ježiškovej 291.
- BÚDA, Prof. Dr. Jozef: Dúha, znamenie pokoja 3. Maličkí budte 223.
- DUBRAVEC, Prof. Dr. Štefan: Život sa zjavil 6.
- FLORAND Fr., OP: Malá cesta svätej Terézie Ježiškovej 235.
- GABURA P. Aquinas M., OP: Kresťanský pracovný realizmus 177.
- GRANDMAISON Léonce: Bludy amerikanistické a bludy kvietistické 22. Umŕtvovanie 62. Bláznovstvo kríža 169.
- GRIGNON blah. Ludovít, OP: Boh chcel použiť Máriu pri vtelení 66.
- HARANTA, Prof. Ján: Matka najnežnejšia 165. Študenti, jeden program 182. Ave Maria 280. Dezercia náboženská 311.
- HORNIAC Marcel, SS: Duch trpiacich s Kristom 77. Formalizmus v katolíckych obradoch? 155.
- HOŤKA Viliam: Kristus, žijúci v nás, 12, 56, 257.
- HROMNÍK Vojtech, Dr.: Historická parúzia 283.
- HÚSKA P. Bertrand, OP: Duch pokory svätej Terézie Ježiškovej 287.
- CHARLES Pierre: Aquae et vini mysterium 152.
- K. J. E.: Zpátky k chudobnému, pokornému a ukrižovanému Ježišovi 100.
- LIGOŠ, Dr. Jozef: Kristus, stredisko všetkého života 250.

- MASTYĽAK, Dr. Ján, CSsR: Etika božieho kráľovstva 27, 91. Hranica kresťanského kríža 60.
- MIKO Tichomír, FSC: Matej Talbott, apoštol-robotník 69.
- MÜLLER, Prof. Dr. P. Inocent, OP: Smierenie skrze Krista 18. Ježiš Kristus, vzor života 49. Ježiš Kristus, prameň života 146. Dve sestry z Karmelu 201. Panna Mária a náš duchovný život 261.
- PÉGUY Charles: Púť do Chartres 145.
- PIUS XI.: Homília pri slávnostnej svätej omši svätorečenia 195.
- REDAKTOR: Do piateho ročníka 1. K piatemu ročníku 193.
- SALES Kajetán: Kresťanská mladosť 299.
- STERCULA Vladimír: MUC: Rozprava o láske a sexu 111.
- ŠIMALČÍK, Prof. Dr. Juraj: Svätá Terézia Ježiškova ako krásny kvet milosti božej 212.
- TERÉZIA Ježiškova svätá: Ježiš sám 198. Malý Ježiš 199. Pieseň svätej Agnesy 200.
- ZÚBEK, Dr. P. Teodorik, OFM: Duchovné príbuzenstvo sv. Terézie Ježiškovej so svätým Františkom 231.
- DO VÝŠAV: 41, 118, 187, 315.
- ŽIVOT: 44, 123, 188, 316.
- LITERATÚRA: 46, 143, 191, 319.
-

Do piateho ročníka.

Posledné mesiace priblížily nám zápasíšte, na ktorom duch a hmota, láska a nenávisť, dobro a zlo zúriivo bojujú o prvenstvo. Ti, čo vládu zla vyskúšali na vlastnej koži, presvedčili sa, že zlo a hriech nepozná kompromis, zlo chce vládnuť absolútne. No vláda zla prináša vždy smrť a hrob; veď napokon je to vláda satanáša, ktorý človeku nežičí život a šťastie. Preto celkom správne poznamenáva E. Hello, že zločinom devätnásteho storočia je, že nemá nenávisťi proti zlu a jedná sa s ním. Lež zlu možno dať len jeden návrh: nech zmizne. Ľudstvo spriatelilo sa so zlom, a dnes zlo začína nad ním vládnuť a jeho vláda ukazuje sa ako krutovláda.

Piaty rok dostáva katolícka slovenská inteligencia revue SMER, v ktorej sústavne vysvetľujeme boží plán a božie úmysly s človekom. Boh je Láska, Boh je Dobrota; preto aj jeho večné úmysly sú odliskom jeho večnej lásky a nekonečnej dobroty. Spriatelíť sa, stotožniť sa s božou vôľou je základná požiadavka ľudského šťastia a pokoja na zemi. Hlásajúc tieto zjavené pravdy, ktoré učí Cirkev svätá rímskokatolícka a ktoré vysvetľujú jej veľkí učítelia, boli sme naporúdzi našej inteligencii v boji proti zlu tak, že sme ukazovali na krásu kladných hodnôt života z Krista a podľa Krista. Vieme dobre, že šíky záujemcov v smeristických radoch rástly, slovenská inteligencia so zdravým katolíckym

koreňom vonkoncom pochopila, že naše snahy sú iba ľudským vyjadrením nemeniteľnej božej vôle, preto rezkým krokom vkročila na cestu prehlbovaného duchovného života.

No dneska sa zdá, že starostlivosť o zajtrajšok prudko zatláča na vedľajšiu koľaj záujem o duchovné hodnoty. Ale nezabúdajme na časové napomenutie svätého Pavla: „Všetci, ktorí chcú žiť pobožne v Kristu Ježišovi, trpieť budú prenasledovanie“ (2 Tim. 3, 12). Práve dnes, keď zlo hádam dovršuje svoje poslanie, keď posla smrti môžeme očakávať na každom kroku, oblečme sa v Krista a spolu s ním dokážme, že pred božou mocou a velebou musia sa triasť všetky mocnosti. Prežívame dejinné chvíle; preto musíme dokázať, že sme vecne katolícky pochopili svoje duchovné a náboženské poslanie. Buďme katolíckymi svedkami súčasných chvíľ veľkých skúšok.

V piatom ročníku budeme vám opäť hlásať, „aby ste sa nepripodobňovali tomuto svetu, lež aby ste sa premenili obnovením svojej mysle, aby ste vyskúmali, čo je vôľa božia dobrá, ľúbezna a dokonalá“ (Rim. 12, 2). Nášho Otca, ktorý je na nebesách, úpenlivo prosíme, aby nám milosrdne dožičil v pokoji uskutočňovať toto poslanie pre dobro vás všetkých.

Redaktor.

Dúha, znamenie pokoja.

Univ. prof. Dr. Jozef B ú d a.

Hrob obyčajne všetko vyrovná. V kom je len trocha ľudskosti, na mŕtvych sa nehnevá. Ak sme u niekoho videli len zlé stránky, kým žil, usilujeme sa ospravedlniť jeho chyby a do popredia stavať jeho dobré stránky, keď už zomrel. Statoční vojvodcovia kladú na hrob veniec ešte aj nepriateľovi.

Akýsi podobný dojem mám, keď čítam udalosti po potope sveta. Celý kraj, ktorý bol zaplavený vodou, je posiaty mŕtvolami ľudí. Hej, Boh bojoval proti nim a dosiahol úplné víťazstvo. No netrestal ich ako nepriateľ. Boh nič nemá v nenávisti z toho, čo stvoril. Tým menej človeka, ktorého predsa stvoril na svoj obraz. Jediné, čo aj vtedy nenávidel, bol hriech. Ten chcel vyhubiť, preto dopustil potopu, ktorou ľuďom viacej osožil, než škodil. Vieme zo svätého Písma, že mnohí z tých, čo v potope zomreli, poď farchou trestajúcej ruky božej robili pokánie a zachránili sa — i keď za život časný — pre život večný. Nebyť potopy, boli by zahynuli na večnosť.

A pretože Boh miloval človeka, je po potope (aby sme o ňom hovorili po ľudsky) akýsi dojatý. Pozostalých berie znovu do osobitnej ochrany, robí s nimi novú smluvu a nad zomretými rozťahne svoj krásny nebeský veniec, dúhu.

Keď si všimneme len samotné slovo, ktorým Písmo sväté označuje dúhu, a nedívame sa na súvislosť, v ktorej sa to slovo nachádza, neostaneme bez pochybnosti, či je tu naozaj reč o dúhe. Príslušné hebrejské slovo „qešet!“ totižto označuje oblúk vo všeobecnosti, hlavne však oblúk, ktorým starodávny vojak vystreľoval svoje strely, kušu. Na označenie dúhy sa toto slovo používa, lebo aj ona má tvar oblúka, kuše.

Lenže na nebi je aj viacej oblúkov. Babylonci pokladali ktorési súhvezdie — možno Orión — za kušu boha Marduka, ktorou bojoval proti Tiamate, a po víťaznom boji zavesil si kušu — spomenuté súhvezdie — na nebo. Dalším oblúkom na nebi je aj nov (mesiac), lepšie povedané prvá štvrt so svojou kosákovitou podobou. I tento zjav pokladali starí východniari za zbraň božstva, čo sa zjavovalo v mesiaci; ale tu vari mysleli skôr na meč ako na kušu.

Biblia, keďže sa na spôsob východného človeka rada vyjadruje obrazne, tiež spomína meč Boha.¹ No nemôžeme tvrdiť, že by pritom myslela na mesiac.

Pravda, obrazotvornosť národov aj z dúhy urobila zbraň božiu, kušu, ktorou božstvo vystreľuje svoje zbrane: hromy. Arab, keď hovorí o svojom Kuzahovi, ktorý svojou kušou vystreľuje šípy, myslí na dúhu. Boh indických Árijcov Indra má tiež svoju strelnú zbraň, ktorou bojuje proti nepriateľom, a je to tiež dúha. Lenže aj u týchto národov je dúha už po boji na nebo zavesená zbraň, ktorou božstvo už nebojuje. Je teda náznakom pokoja.

Tým viacej je dúha symbolom pokoja v Biblii, kde sa to výslovne zdôrazňuje. Veď ani nevedno, či Biblia vôbec myslí na dúhu ako na zbraň. Je síce pravda, že Pán aj podľa Biblie² bojuje s kušou; no nikde sa nespomína, že by touto kušou bola dúha. Je však isté, že vtedy, keď sväté Písmo spomína nebeský oblúk ako znamenie smluvy medzi Bohom a ľuďmi, teda ako znamenie pokoja, nemyslí na nijaký iný nebeský oblúk, ale na dúhu. Tento oblúk sa, podľa osnovy Biblie,³ ukáže na nebi vtedy, keď Boh „rozoblačí svoje oblaky“, teda na nebi zaoblačenom. No a na zaoblačenom nebi nevidieť ani mesiac ani Orión ani nijaké iné súhvezdie, ale iba dúhu.

¹ Iz. 27, 1.

² Hab. 3, 9.

³ Gen. 9, 14.

Ale ani dúha sa neukáže vtedy, keď je celé nebo zamračené. Musí byť niekde na oblohe jasný priestor, cez ktorý prerazia lúče slnka a zasvietia na oblaky, rozložené na druhej strane neba. Lomením týchto slnečných lúčov vzniká dúha. A práve týmto znázorňuje dúha tak krásne pokoj. Keď sa zjaví na nebi, oblaky, ktoré sú znamením božieho hnevu, sa už pretŕhajú a začína svietiť slnko.

Takto sa zjavila aj po potope sveta dúha na nebi, ktoré už tak dávno bolo zaoblačené. Isteže to nebola prvá dúha, ktorú človek videl, veď zákony, podľa ktorých dúha na nebi vzniká, platily aj pred potopou. Ale po potope dostáva dúha osobitný význam. Boh zase prijíma človeka do svojej lásky. Robí s ním smluvu, podľa ktorej človek stáva sa pánom celého pozemského stvorenia, je však zaviazaný zachovávať určité prikázania. Keďže ich Boh dáva Noemovi, voláme tieto prikazy prikazmi noachickými. Pečaťou na túto smluvu je dúha. Ona má upamätávať človeka na prikazy, ktoré v smysle spomenutej smluvy má zachovávať. Isteže mu pripomenie aj trest, potopu, ktorou Boh stíhal hriech, prestupovanie božích prikazov. No nenaplní ho strachom, ba naopak pripomenie mu láskavosť, ktorú Boh človeku po potope preukazoval. Veď mu prisľúbil, že ho viacej nebude trestať potopou.

Boha však dúha bude tiež upomínať na tento sľub. Boh, pravda, nepotrebuje nijakej upomienky. Je to zase len obrazné vyjadrovanie sa, ktoré opäť len človeka má uspokojiť a uistiť, veď mu Boh aj dúhou označuje, že na svoje sľuby nezabudne.

Ináč sa dúha častejšie spomína v Písme svätom a je vždy príkladom krásy. Prorok Ezechiel opisuje akúsi nebeskú žiaru a dokladá: „Ako vyzerá dúha, čo je v oblaku v daždivý deň, tak vyzerala žiara dookola.“⁴ Sirachovec⁵

⁴ Ez. 1, 28.

⁵ 43, 12; porov. aj 50, 8.

píše: „Pozri sa na dúhu a žehnaj tomu, čo ju učinil. Veľmi je krásna vo svojej ziare.“

V Novom zákone svätý Ján vo svojich Zjaveniach hovorí, že okolo nebeského trónu ako ozdoba je dúha,⁶ a opisuje mocného anjela, čo zostupuje s neba, oblečený je do oblaka, tvár má ako slnko, nohy podobné ohnivému stĺpu a na hlave má dúhu.⁷

V našich časoch sa po vojne zvykli vztýčiť biele zástavy. Tie značia, že je koniec krviprelievaniu, že bude pokoj.

Ako malí študenti sme si na kruh kartónového papiera namaľovali sedem farieb dúhy, tak ako za sebou nasledujú. Kruh sme nastokli na nejakú os a prudko sme ho rozkrútili. Sedem farieb dúhy splynulo v jednu a to bielu farbu. Biela farba je teda smesou siedmych farieb dúhy. Keď si teda ľudstvo zvolilo bielu farbu za symbol pokoja, zvolilo si vlastne, i keď nevedome, zase len dúhu.

Ešte menší sme boli, keď sme si pri kúpaní v rieke vedeli aj spraviť dúhu. Vzali sme do úst vody a prudko sme ju rozprskli z úst oproti slnečným lúčom. Voda sa rozprášila a vyzerala skoro ako obláčik. Na tomto obláčiku zlomily sa lúče slnka a ukázal sa nám pekný polkruh malej dúhy.

Nuž všeličo by sme vedeli, ešte aj dúhu robiť. Len jedno nevieme: robiť pokoj. Lebo nepamätáme na to, že hlavný príkaz smluvy, ktorú kedysi spečatovala dúha, znel: „Kto vyleje ľudskú krv, toho krv má sa vyliť.“

⁶ Zjav. 4, 3.

⁷ Zjav. 10, 1.

Život sa zjavil . . . ¹⁾

Dr. Štefan Dubravec.

„Svätá katolícka Cirkev verí a vyznáva, že je jeden pravý a živý Boh . . . nekonečne

¹ 1 Ján 1, 2.

dokonalý... od sveta vecne a bytostne rozdielny, v sebe a zo seba svrchovane blažený a nad všetko, čo je mimo neho... nevýslovne vyvýšený." Sú to slová vatikánskeho snemu,² ktorý pokladal za potrebné i v najnovšom veku takto zdôrazniť aj tie najzákladnejšie pravdy o Bohu, napr. že jediný pravý Boh je Boh živý a od sveta úplne rozdielny.

Lebo hoci v našich časoch každý, kto vôbec vážne chce hovoriť o Bohu, poníma ho ako živého, predsa mnohí chcú stotožňovať Boha so svetom a tak i jeho život so životom, ktorý poznáme vo svete (panteizmus). Proti takémuto ponímaniu sa teda stavia tu uvedená katolícka dogma, keď jasne vyhlasuje, že pravý Boh je od sveta úplne rozdielny a nad svet nevýslovne vyvýšešný a teda i život Boží je čosi celkom iné, než život sveta, takže Boh je týmto svojim životom nekonečne dokonalý a v sebe svrchovane blažený.

Dokonalosť života patrí teda v najplnšej miere Bohu — ako to krásne vysvetľuje svätý Tomáš Akvinský.³ Učiteľ anjelský podáva tento pochop života: Život vo vlastnom smysle znamená *bytosť*, ktorej prináleží, aby podľa svojej prirodzenosti seba pohybovala čiže pohýnala k činnosti; v smysle menej vlastnom život znamená aj samu životnú (na seba sa vzťahujúcu) činnosť. Tento pochop života — platný aj o najnižšom stupni žijúcich bytostí — musíme chápať bez všetkých nedokonalostí, a tak bude platný o Bohu, v ktorom — ako svätý Tomáš hovorí — je život v najvlastnejšom smysle slova.

Život totižto — pokračuje svätý Tomáš, vysvetľujúc rozdiel medzi tromi stupňami nám viditeľného života (rastlinného, zvieracieho a ľudského) — je tým dokonalejší, čím dokonalejšie prislúcha niektorej bytosti ovládať samu seba, mať činnosť zo seba a pre seba, nezávisle

² Zasadnutie III., 24. apr. 1870.

³ I, ot. 18.

od vonkajších činiteľov. Avšak i človek aj vo svojej najvyššej životnej činnosti, v poznávaní a chcení, závisí od pravdy a dobra, ako od vonkajších činiteľov, keďže človek nie je norma pravdy a nie je sebe konečný cieľ.

Vôbec každý — aj najdokonalejší — stvorený život ukazuje mnohé známky závislosti: nie je sám od seba, ale má počiatok od iného, vo svojom jestvovaní musí byť udržiavaný Bohom, pre svoju činnosť potrebuje spolupôsobenie Boha, podlieha zmenám a postupnému vývoju, jeho činnosť nie je totožná s jeho bytosťou, nemá všetku svoju činnosť razom atď.

V Bohu sú všetky tieto nedokonalosti vylúčené. Jeho život je úplne imanentný, úplne zo seba, pre seba a v sebe a to až na úplnú totožnosť božskej bytosti a života. Teda životná činnosť Boha nevyviera z Boha ako voľačo odlišné od božskej podstaty alebo ako dačo lípajúce na božskej podstate, ale božská podstata a jej život je to isté; takže Boh nielen má život, ale on je sám život, život podstatný, nekonečný, bez začiatku, bez konca, bez vývinu, bez zmeny (bez vlastného pohybu), ako úplný, podstatný, nekonečne dokonalý jediný čin poznania a chcenia.

Takto hlbšie rozumieme aj vyššie spomenuté slová snemu vatikánskeho, že Boh je „v sebe a zo seba svrchovane blažený“. Boh totiž je sám sebe blaženosťou, sám sebe cieľom. Bohu: byť a u cieľa byť je to isté. Preto život Boha je nekonečne spokojný, bez boja a námahy, pozostávajúci v najbezpečnejšom vlastní a požívaní nekonečnej dokonalosti. Je to život nezmeniteľný a večný, jestvujúci od večnosti na vrchole svojej nekonečnej plnosti.

Svätý Bernard⁴ nám veľmi výrazne podáva rozdiel medzi Bohom a medzi stvoreným životom, čo sa týka blaženosti. Predovšetkým roz-

⁴ V kázni 81. o Piesni Šalamúnovej.

deľuje stvorené živé bytosti na dve skupiny: do prvej skupiny patria tie, ktoré aj keď už nežijú, ešte jestvujú, takže ich život a jestvovanie nie sú nerozlučiteľné. To sú: rastliny a zvieratá (i ľudské telo). Pozostávajú z čiastok a na čiastky sa rozpadávajú. Do druhej skupiny patrí ľudská duša (i stvorení čistí duchovia). Duša nemôže jestvovať bez života, takže jej život a jestvovanie sú nerozlučiteľné: duša je nesmrteľná a tak Bohu podobná. Avšak kým Bohu žiť a blaženým byť je to isté, lebo Boh je sám sebou blažený, duša nie je sebe cieľom a blaženosťou. Cieľ duše je Boh, takže blažená môže byť, len keď dosiahne Boha, keď žije životom Boha.

Absolútna plnosť života Božieho sa totižto javí aj v tom, že on je pôvodca a cieľ všetkých iných bytostí a tak s rozličného stanoviska aj život všetkých žijúcich tvorov. Ba svätý Tomáš vtipne uvádza,⁵ že v Bohu všetko je život, teda i neživé tvory, ba i tie, ktoré nikdy nebudú jestvovať. Lebo všetky veci majú svoj vzor, svoju ideu v Bohu, ako napr. dom, ktorý má byť postavený, v ume (a pláne) architekta má svoju ideu. Všetky tieto idey nescíselných jestvujúcich a nekonečných možných vecí sú teda v rozume Božom. Rozum Boha však je totožný s jeho podstatou a životom. Preto v tomto smysle sú všetky veci v Bohu životom, aj veci neživé, tak ako hmotný a neživý dom má v ume architekta bytie nehmotné a životné.

Pre veci jestvujúce Boh nie je len vzor, ale aj ich tvorca, udržiavateľ a spolupôsobiteľ v ich činnosti. A tak je Boh aj život každého života, „keďže on dáva všetkým život i dýchanie i všetko, ... veď v ňom žijeme a hýbame sa a sme“.⁶

Pre rozumné tvory Boh je životom aj v tom smysle, že len v Bohu môžu dosiahnuť blaže-

⁵ I, ot. 18, art. 4.

⁶ Skutky ap. 17, 25—28.

nosť, za ktorou túžia. Boh je síce cieľ všetkých tvorov. No kým nerozumné tvory nie sú schopné blaženosti a svoj cieľ dosahujú tým, že svojím jestvovaním, usporiadaním, službou človeku preukázanou, atď. objektívne, hoci nevedome oslavujú Boha, zatiaľ pre rozumné tvory Boh je aj cieľ ich subjektívnej, osobnej blaženosti, ak vedome a dobrovoľne v ňom, v jeho oslave ustália si cieľ a smerujú k nemu.

Každý rozumný tvor totižto bezpodmienečne túži za blaženosťou, takže nie je ponechané jeho slobodnému rozhodnutiu, či chce byť blažený alebo nie. Ale sám sa musí rozhodnúť, či chce túto svoju blaženosť hľadať v tom, čo ho môže jedine blaženým urobiť, totiž v Bohu, alebo nie. Tu už je človek slobodný a môže túto svoju slobodu zneužiť proti sebe samému, odvrátiť sa od Boha a na veky stratiť blaženosť.

Ak však svoj cieľ ustanoví v Bohu, musí sa aj namáhať, aby tento cieľ dosiahol, musí svoju vôľu stotožniť s vôľou Božou v zachovávaní príkazov Božích, musí sa Boha pridržať dokonalou láskou k Bohu. Toto je natoľko osobnou povinnosťou každého, že tu nie je možná nijaká výnimka alebo náhrada. Lebo blaženým byť znamená dosiahnuť a osvojiť Boha životnou činnosťou poznania a lásky. No táto životná činnosť je natoľko imanentná, totižto z duše pochádzajúca a na duši zostávajúca, že duša len tak môže Boha poznať a milovať, keď to sama chce a koná. Nik to nemôže namiesto nás vykonať, ako nik nemôže namiesto nás dýchať alebo prijímať potravu, potrebnú na udržanie nášho telesného života.

Vieme, že svojimi prirodzenými silami by sme mohli dosiahnuť len našej prirodzenosti primeranú ľudskú blaženosť. Ak by sme totiž boli vystrojení len svojimi prirodzenými silami a svoj život by sme zamierili k Bohu v poznaní a láske, po smrti by sme dosiahli prirodzenú ľudskú blaženosť, pozostávajúcu v definitívnom

— ľudskej prirodzenosti primeranom abstraktnom — poznaní Boha a v láske, primeranej tomuto poznaniu.

Zjavenie nás však učí, že Boh nám dal do výhľadu svoju vlastnú božskú — nám nadprirodzenú — blaženosť, pozostávajúcu vo videní Boha, teda v poznávaní a milovaní Boha božským spôsobom, aby sme totižto jediným večným pohľadom poznali celú neohraničenú Pravdu, jediným večným zápalom lásky razom a navždy požívali celé nekonečné Dobro a tak mali priamu účasť na večnom živote Božom.

Boh nám zjavil aj to, že jeho život je trojosobný, takže ten istý jediný život Boží jestvuje troma medzi sebou rozdielnymi spôsobmi, z ktorých však každý je úplne totožný s tým samým nekonečným životom Božím, teda tri rozdielne božské osoby sú — spolu i každá jednotlivo — totožné s jedinou božskou prirodzenosťou, takže každá božská osoba je pravý Boh, to isté jediné božstvo, ten istý jediný život.

Zjavenie nás ďalej učí, že tento život Boží sa zjavil medzi nami v Ježišovi Kristovi, v ktorom prišla na svet druhá božská osoba. Svojím ľudským smrteľným životom — až po ukrutnú smrť na kríži z lásky a poslušnosti prijatú⁷ — nám takto sám Boh názorne ukázal, ako máme svoj ľudský, smrteľný život usmerniť celkom k Bohu, ako máme a môžeme už na zemi žiť životom božským. Čím dokonalejšie bude každá naša myšlienka, práca, každé naše slovo venované Bohu, čím viacej rozšírime svoje srdce vo svätej námahe a bohumilej činnosti v tomto živote, teda čím viacej bude náš život podobný životu Pána Ježiša, tým dokonalejšiu účasť budeme mať na živote a blaženosti Boha.

Preto radostnej zpráve, ktorou nám zjavenie oznamuje „ten večný život, ktorý bol u Otca a nám sa zjavil“⁸, musí s našej strany zodpo-

⁷ Filipanom 2, 8.

⁸ 1 Ján 1, 2.

vedaf vytrvalé úsilie, „aby i život Ježišov zjavil sa na našom smrteľnom tele“.⁹ Keď Kristus bude — za každých okolností — naša — „cesta a pravda a život“¹⁰ tu na zemi, budeme požívať blaženosť spokojného svedomia už tu na svete, po smrti však „svetlo života“¹¹ večného v Bohu.

Kristus žijúci v nás.

Viliam Hofka.

1. Srastení s Kristom.

Videli ste Rembrandtovho Pavla? Sedí vo väzení celkom sám. Na kolenách svitky papiera, v jednej ruke pero, druhú má na ústach — rozmýšľa. O čom asi? Nie je to ťažko uhádnuť, lebo svätý apoštol myslel vždy len na jedno alebo skôr na Jedného: na svojho Krista. Na pustých cestách i na rušných námestiach, na suchu i na mori. Vždy a všade. A o ňom sa práve chystá aj písať svojim milým do Efezu. Nech nezabudnú, akí sú nesmierne šťastní — v Kristu Ježišovi.

A nielen oni. Aj nám píše svätý apoštol: Čo ovesujete hlavy a vlečiete sa životom sklúčení a s ťažkou myslou? Nešťastie, choroba, utrpenie, vojna, smrť vás laká? Úbohí! Sto ráz úbohí! Či nemáte Krista? Či nie je aj vám v š e t k ý m? A kto alebo čo vás môže od neho odtrhnúť? Prečo teda nie ste šťastní? Kristus je váš a vy ste Kristovi! Radujte sa! Ešte raz vám vravím: Radujte sa!

— Áno, to je naša najväčšia tragika: Máme Krista, a my na to ani nemyslíme. Kristus je v nás, a my o tom ani nevieme. Kristus ž i j e v nás, a my sa z toho netešíme. — Lež nemalo by to tak byť, bratia, sestry! ...

⁹ 2 Kor. 4, 11.

¹⁰ Ján 14, 6; Galat. 2, 20; Filip. 1, 21.

¹¹ Ján 8, 12.

Kiež tieto úvahy tomu aspoň čiastočne pomôžu!

*

Postatou pavlovskej teológie je náuka o našom privtelení, včlenení do Krista. Ňou sú prešiaknuté všetky jeho listy a celý jeho život. Radostná skutočnosť, že Kristus *je v nás a žije v nás*, obšťastňovala ho ešte aj vo väzení pred smrťou. „Prekypujem radosťou i popri všetkom svojom súžení.“¹ Pravdu o našom včlenení do Krista vyjadroval sv. apoštol výrazom: „v Kristu Ježišovi“, ktorý môžeme v jeho listoch čítať 164 ráz. Tak mu bola milou!

Nie je to však náuka čiste Pavlova. Sám Ježiš Kristus je jej pôvodca. Len si prečítajte jeho veľkňazskú modlitbu po poslednej večeri u svätého Jána!² Závrat dostanete od hĺbky tých myšlienok. Ony sú Spasiteľovým závetom, ktorý nám nechal krátko pred sklonkom svojho života. Do nich shrnul všetko, čo chcel povedať o celi svojho príchodu na svet. „*Vezmem vás k sebe, aby ste i vy boli tam, kde som ja. Nikto neprichádza k Otcovi, leda skrze mňa. Ja som vo svojom Otcovi, vy vo mne a ja vo vás. Ako ja žijem z Otca, tak i vy budete žiť zo mňa. Zostaňte vo mne a ja zostanem vo vás.*

Ja som vinič, vy ratolesti. Kto zostáva vo mne a ja v ňom, ten prináša mnoho ovocia. Bezo mňa nič nemôžete vykonať. Ak zostanete vo mne, o čokoľvek len poprosíte, stane sa vám.

Otče, všetko moje je tvoje a tvoje zas moje. I oni sú tvoji. Zachovaj ich, aby boli jedno, ako i my sme jedno. Nech sú všetci jedno ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe. Ja som v nich a ty vo mne a chcem, aby i oni boli so mnou tam, kde som ja. Nech láska, ktorou mňa miluješ, sa rozprestrie aj na nich, lebo ja som v nich.

Toto som vám vravel, aby moja radosť bola i vašou a aby ste radosťou prekypovali.“

¹ 2 Kor. 7, 4.

² 14—17.

Ako asi prežíval svätý Pavol tieto božské slová! Znovu a znovu sa nimi sýtil a srdce sa mu zakaždým naplňalo radosťou a šťastím nad všetko pomyslenie. Dielo potom dovŕšil Duch svätý, ktorý aj nutkal apoštola, aby to všetko napísal. A sám Pavol sa pokladá za šťastného, že práve jemu sa dostala tá milosť zvestovať toto veľké tajomstvo národom.³

Tajomstvo včlenenia do Krista!

Začína sa pri krste svätom. Vtedy starý, hriešny človek, utvorený podľa Adama, zomiera a z krstnej vody sa vynára nový, utvorený podľa Krista.⁴ Avšak kresťan nie je len obrazom Kristovým, ale jeho živým údom. Do Krista vrastený. Zároveň však srastený s ostatnými údmi Kristovými, s ktorými tvorí jedno *tajomné, mystické telo Kristovo, Cirkvi*.⁵ Hlavou tohto tela je Kristus. Bez Cirkvi by bol Kristus neúplný, lebo ona je jeho plnosť.⁶

Teda nie sme už len prijatými dieťkami božími. Kristus nám vydobyl viacej, ako sme stratili v Adamovi. Sme údmi vlastného Syna Božieho, s ktorým tvoríme jeden celok, jeden živý organizmus, jedného Krista.⁷ Otec nás prijal za svojich synov v Kristu Ježišovi, svojom premilom Synovi, a preto nie sme synmi božími popri vlastnom Synovi Božom, ale v ňom. S ním a v ňom sme jedným Synom Otcovým. Preto nás Otec miluje tou istou láskou, čo Krista samého.⁸

Krstným charakterom sme teda začlenení do Krista. On je v nás a my v ňom. No Kristus nielen je v nás, ale aj žije v nás. Hlava a údy žijú jedným a tým istým životom. Božský život, ktorým prekypuje duša Kristova sa pre-

³ Ef. 3, 8.

⁴ 2 Kor. 2, 12.

⁵ 2 Kor. 3, 15; Ef. 4, 25.

⁶ Ef. 1, 23.

⁷ 1 Kor. 12, 12.

⁸ Vyššie u svätého Jána.

lieva i do nás. Ten istý život. Nielen že sa zúčastňujeme na božom živote (to by sme konečne boli aj vtedy, keby sme boli zdedili milosť posväcujúcu od Adama), ale tento život prijímame z Krista. Je to teda vlastný život Kristov, ktorý prúdi v našich dušiach. Inými slovami: Kristus žije v nás.⁹ On je naším životom.¹⁰ A keď žije, tak aj pracuje, modlí sa, trpí a umiera.¹¹ Slovom: Cirkev a tak isto aj kresťan sú ďalej žijúcim Kristom.

A konečný cieľ tohto stmelenia a spoluzitia s Kristom? Sláva Otcova.¹² Lebo v nikom inom nemôže byť Otec oslávený, iba vo svojom Synovi.¹³ A toto oslávenie je Otcovi nie menej milé i vtedy, keď mu ho Syn tlmočí prostredníctvom nás. Je to predsa on, ktorý v nás oslavuje svojho Otca.

Tak Pavol.

Z neho potom čerpajú všetci ostatní: Auguštín, Chrysostom, Lev Veľ., Cyril Alex., Tomáš, Bernard, Scheeben, Marmion, Jürgensmaier, Pius XII. a iní. Niekedy sa nám vidí, že vo svojich prirovnaniach preexponovali skutočnosť. Ale nie! Ani jeden z nich nebol taký smelý ako sám Spasiteľ, ktorý naše srastenie so Sebou prirovnáva k jednote, ktorá je medzi ním a Otcom.¹⁴

Svätý Augustín, pridŕžajúc sa učenia Spasiteľovho a Pavlovho, díva sa na Cirkev ako na rozšírené človečenstvo Kristovo. Viacej. Ako na rozšírené božské synovstvo Kristovo. Zmocňuje sa ho nesmierna radosť pri myšlienke, že sme údmi Kristovými a tak spolu s ním len jedným Kristom. „Blahoželajme si a vďaky

⁹ Gal. 2, 20.

¹⁰ Filip. 1, 21.

¹¹ 2 Kor. 13, 3—5; Kol. 1, 24.

¹² 1 Kor. 15, 28.

¹³ 1 Kor. 3, 11.

¹⁴ Ján 17, 21—23.

vzdávajme! Stali sme sa nielen kresťanmi, ale Kristom! Chápete, bratia, aká to milosť Boha, našej Hlavy? Divte sa, radujte sa! Kristom sme sa stali. Keď je on našou Hlavou, my sme jeho údmi. Celý človek: On a my."¹⁵

„Ako v trojjedinom Bohu večný Svn stojí oproti večnému Otcovi a obaja vdychujú svoju lásku do Ducha svätého, tak stojí celé telo Kristovo vo večnom synovstve Hlavy pred Otcom a v Duchu svätom, božskej to Láske, spieva chválu Najvyššiemu. Ó, aké to tam prešťastné Aleluja!"¹⁶

A podobne aj ostatní svätý Otcovia. Uvediem len niektorých: *Svätý Ján Zlatouсты*: „Kristus sa s nami smiesil, tak že sme s ním jedno ako telo prirastené k hlave."¹⁷

Svätý Lev Vel.: „Sme jedného tela (concorporei) a jednej krvi (consanguinei) s Kristom."¹⁸

Svätý Cyril Jer. kresťanov nazýva nositeľmi Krista (Christiferi).¹⁹

S nimi zajedno sú aj všetci veľkí teológovia a učitelia cirkevní. *Svätý Tomáš* napr. tvrdí, že s Kristom sme „ako by jedna mystická osoba“.²⁰ Na milosť posväcujúcu sa díva ako na Kristov život v nás, lebo je to „podstatne tá istá milosť, ktorou je omilostená i duša Kristova“.²¹ Za podklad svojho tvrdenia má tento veľký učiteľ Cirkvi slová svätého Jána, ktoré uvádza hneď na začiatku svojho Evanjelia: „Videli sme ho plného milosti, ... a z jeho milosti my všetci sme prijali milosť

¹⁵ Tract. in Joan. XXI. 8—9. — Porov. i Pius XII.: O tajomnom tele Kristovom, slov. prekl. str. 55.

¹⁶ Sermo 256, 3.

¹⁷ II. Noct. 3 diei infra Oct. ss. Corp. Chr.

¹⁸ Lectio VI. in Asc. Dni.

¹⁹ II. Noct. in Oct. Corp. Chr.

²⁰ S. teol. III, 48, 2, ad 1.

²¹ S. teol. III, 8, 8.

na milost."²² Zdroj milosti u Krista je hypostatické spojenie jeho ľudskej prirodzenosti s prirodzenosťou božskou. U nás zas je to krstný charakter, ktorým sa zúčastňujeme na Kristovom hypostatickom spojení a tak i na milosti, ktorá z tohto spojenia vyvierá.

Svätý Bernard s úľubou rozvádza krásnu analogiu Písma, že Kristus je Ženích, Cirkev a jednotlivá duša zas jeho nevesta. „Kristus Ženích, nevesta, to sme my, akokoľvek sa vám to vidí neuveriteľným. Všetci spolu jedna nevesta a jednotlivé duše ako by jednotlivé nevesty.“²³

Ženích a nevesta! Na zemi niet užšieho spojenia od spojenia tých dvoch. Veď sú ako by jedno telo a žijú ako by jedným životom. A predsa toto ich intímne spojenie je len slabou analogiou („ako by“) spolužitia Krista a Cirkvi, prípadne duše. Kresťanské manželstvo je „veľké tajomstvo“²⁴ už preto, že je obraz spojenia Krista a Cirkvi — o koľko väčšie a úžasnejšie tajomstvo musí byť potom ono mystické spojenie Krista s Cirkvou a jednotlivými dušami! Ako prvá žena bola utvorená z boku Adamovho, tak i Cirkev sa zrodila z boku svojho božského Ženicha. „Sme telom z jeho tela, kosť z jeho kostí.“²⁵

„Ozaj niet krajších mien, ktorými by mohli byť vyjadrené sladké city lásky medzi Slovom a dušou, ako sú mená: ženích a nevesta. Títo totižto majú všetko spoločné a nič vlastného, nič oddeleného. Jeden majetok, jeden dom, jeden stôl, jedno lôžko, ba ešte i jedno telo.“²⁶

Dve duše vliate do jednej, dve bytosti sraštené v jednu. To je ženích a nevesta; to je Kristus a duša milujúca.

²² 1, 14 a 16.

²³ Sermo 74 et 83 in Cant.

²⁴ Ef. 5, 32.

²⁵ Ef. 5, 30.

²⁶ In Cant. serm. 7, n. 2.

Smierenie skrze Krista.

Dr. Inocent Müller, OP.

Kristus Pán obetujúc seba samého nebeskému Otcovi za nás, dokonale zadosť učinil za hriechy celého ľudského pokolenia. Táto myšlienka smierenia ľudstva s Bohom skrze smrť Kristovu veľmi často sa zdôrazňuje v cirkevnej liturgii, a to v rozličných obmenách, najmä na sviatky Pánove, ale aj mimo. Preto iste je dôležité poznať účinky smrti Kristovej, ktoré svätý Tomáš zadelil do štyroch skupín, keď píše o smrti Kristovej štvorako: Ako o obeti, o vykúpení, o zadosť učeniní a o zásluhe. Tieto štyri pohľady na smrť Kristovu označujú jej štvoraký účinok, aby sme akosi hlbšie nazreli do tohto tajomstva, nakoľko to zjavenie dovoľuje.

Kristus Pán ponajprv svojou smrťou na kríži nás smieril s Bohom a takto obnovil zničený poriadok milosti. Cirkev svätá predkladá ako zjavné učenie, že krvou Kristovou sme boli s Bohom smierení: „*Kristus neobetoval sa za seba, lež skôr za nás samých.*“¹ A tridentský snem výslovne učí: „Kristus nás smieril s Bohom vo vojej krvi, stal sa nám spravodlivosťou, zadosťučinením a vykúpením.“

Myšlienka vykúpenia človeka skrze smrť Kristovu je vari ústrednou témou Listov svätého Pavla; sám apoštol slávnostne vyhlásil, že jeho hlavným poslaním je kázať „*Ježiša Krista, a to ukrižovaného.*“² Je presvedčený, že Pán Ježiš dokonil dielo vykúpenia na kríži tak, ako to bolo od večnosti Bohom určené. Preto obšírne popisuje účinky smrti na kríži:

Smrť Kristova nás *smierila* s Otcom. Hriechom boli sme od Boha vzdialení, boli sme jeho nepriatelia, synovia hnevu, ba boli sme mŕtvi v hriechoch.³ Lež „*keď sme boli nepria-*

¹ Denz. 122.

² 1 Kor. 2, 2.

³ Rim. 2, 2 an. Ef. 2, 11 an.

telia, boli sme smierení s Bohom skrze smrť jeho Syna“.⁴ „Vy, ktorí ste boli predtým oddialení, stali ste sa blízkymi skrze krv Kristovu.“⁵ Kristus zničil priehradu medzi Židmi a pohanmi, „aby smieril oboch skrze kríž“.⁶ Od večnosti Boh určil, aby „skrze neho (Krista) všetko so sebou smieril, keď krvou jeho kríža k pokoju priviedol či to, čo je na zemi, a či to, čo je v nebesách. I vás... tiež teraz smieril smrťou svojho tela“.⁷ Výsledok tohto smierenia je zničenie hriechu a dokonalé obnovenie poriadku medzi Bohom a ľudstvom na základe milosti, ktorý hriech Adama zničil: „Keď je niekto v Kristu, je nové stvorenie. Starožitnosti pomínuly: hľa, všetko je nové. No, všetko je z Boha, ktorý smieril nás so sebou skrze Krista a dal nám vysluhovať smierenie, lebo totižto Boh smieril svet so sebou v Kristu, keď im nezarátal ich poklesky a složil na nás to slovo smierenia.“⁸ Boží cieľ bol „v Kristu obnoviť všetko“,⁹ a na to bola určená aj obeta Kristova: „V tejto vôli posvätení sme skrze obetovanie tela Kristovho raz navždy.“¹⁰

Inde zasa ovocie smrti Kristovej menuje apoštol vykúpením: „Ospravedlivení zadarmo jeho milosťou, skrze vykúpenie, čo je v Kristu Ježišovi, ktorého ustanovil Boh za smierčivú obeť skrze vieru v jeho krvi.“¹¹ A výkupným alebo cenou vykúpenia je sám Kristus alebo jeho krv: „Dal seba samého za všetkých, na vykúpenie.“¹² „Kúpení ste za veľkú cenu.“¹³ „Cirkev božia, ktorú nadobudol svojou krvou.“¹⁴

Bolo to otroctvo, do ktorého človek hriechom upadol. Preto Kristus Pán vykúpil nás ponajprv z otroctva hriechu: „V ktorom máme vykúpenie

⁴ Rim. 5, 10.

⁵ Ef. 2, 13.

⁶ Ef. 2, 16.

⁷ Kol. 1, 20.

⁸ 2 Kor. 5, 17.

⁹ Ef. 1, 10.

¹⁰ Žid. 10, 10.

¹¹ Rim. 3, 24.

¹² 1 Tim. 2, 6.

¹³ 1 Kor. 6, 20.

¹⁴ Skut. ap. 20, 28.

skrze jeho smrť, odpustenie hriechov podľa jeho bohatej milosti.“¹⁵ „Ktorý dal seba samého za nás, aby nás vykúpil od všetkej nepravosti.“¹⁶

Ďalej, vykúpil nás zo záväzkov zákona: „Kristus nás vykúpil zo zlorečenia zákona: Boh poslal svojho Syna, učineneho zo ženy, podriadeného zákonu, aby tých, ktorí boli pod zákonom, vykúpil.“¹⁷

Vykúpil nás z troctva diabla: „Aby skrze smrť premohol toho, ktorý mal vládu nad smrťou, to jest diabla, a vyslobodil tých, ktorí v strachu pred smrťou cez celý život podrobení boli otroctvu.“¹⁸ Podľa katolíckeho učenia ľudské pokolenie dlhší čas bolo pod nadvládou diabla, v tom smysle totiž, že človek, pozbavený posväcujúcej milosti, v ktorej bol stvorený, bol vystavený vonkajším aj vnútorným pokušeniam diabla, ľahšie mohol zhrešiť a takto sa stal otrokom diabla. Toto učenie slávnostne vyhlásil tridentský snem.¹⁹ Svätý Tomáš vraví: „Pretože diabol premohol človeka tým, že ho priviedol do hriechu, človek bol pridelený do otroctva diabla.“²⁰ Sám Pán Ježiš menuje diabla „kniežatom tohto sveta“²¹ a vraví, že jeho nadvládu zničil.²² Apoštol národov menuje diabla „bohom tohto sveta“ a dokazuje Kolosanom, že vykúpením „Boh nás vytrhol z moci temnosti a preniesol do kráľovstva svojho najmilšieho Syna, v ktorom máme vykúpenie skrze jeho krv“,²³ a že „odzbrojil kniežatstvá a mocnosti, smelo vyviedol ich na posmech a verejne slávil nad nimi víťazstvo skrze seba samého“.²⁴ Na inom mieste tvrdí, že Kristus „premohol toho, ktorý mal vládu nad smrťou, to jest diabla“.²⁵

O moci diabla nad ľuďmi svätý Tomáš píše: „O moci, ktorú vykonával diabol nad ľuďmi

¹⁵ Ef. 1, 7. ¹⁶ Tit. 2, 14. ¹⁷ Gal. 3, 13; 4, 4.

¹⁸ Žid. 2, 14. ¹⁹ Denz. 788, 793.

²⁰ Suma teol. III, ot. 48, čl. 4.

²¹ Ján 14, 30. ²² Mat. 12, 29. ²³ Kol. 1, 13.

²⁴ Kol. 2, 15. ²⁵ Žid. 2, 14.

pred Kristovým utrpením, načim troje uvážil. Prvé so strany človeka, ktorý svojím hriechom zaslúžil, aby bol odovzdaný do moci diabla, ktorého pokušením bol premožený. Iné so strany Boha, ktorého človek hriechom urazil, ktorý vo svojej spravodlivosti nechal človeka diablovej moci. Tretie so strany diabla, ktorý svojou zlou vôľou bránil človeku dosiahnuť spásu. Čo sa týka prvého, človek bol vyslobodený z diablovej moci Kristovým utrpením, pokiaľ Kristovo utrpenie je príčinou odpustenia hriechov. K druhému načim povedať, že Kristovo utrpenie nás oslobodilo od diablovej moci, pokiaľ nás smierilo s Bohom. Čo sa týka tretieho, utrpenie Kristovo nás oslobodilo od diabla, pokiaľ v Kristovom utrpení prekročil mieru moci, ktorú mu dal Boh, chystajúc Kristovu smrť.²⁶

Pravda, z toho, že človek bol pod mocou diabla, nenasleduje, že výkupné bolo zaplatené diablovi. Nie, bolo zaplatené Bohu, a to ponajprv preto, že diabol nebol pánom ľudí, ktorí boli pod jeho mocou, lež nástroj boží a nespravodlivý majiteľ a tyran. A napokon aj preto, že výkupné patrí urazenej osobe ako zadosťučinenie. Preto poznamenáva svätý Tomáš: „Pretože vykúpenie bolo potrebné na oslobodenie človeka vzhľadom k Bohu, nie vzhľadom na diabla, cena nemala sa zaplatiť diablovi, lež Bohu. A preto nevravíme, že Kristus svoju krv, ktorá je cenou nášho vykúpenia, obetoval diablovi, lež Bohu.“²⁷

Napokon z evanjelií je dosť jasné, že nielen svätý Pavol, lež sám Kristus privlastňoval obeti križa spomínané účinky. Vlastnej vyliatej krvi pripisuje moc smierenia a tvrdí, že jeho život je cenou nášho vykúpenia. „*Toto je moja krv nového zákona, ktorá sa vyleje za mnohých na*

²⁶ *Suma teol.* III, ot. 49, čl. 2.

²⁷ *Suma teol.* III, ot. 48, čl. 4 k 3.

odpustenie hriechov."²⁸ „Syn človeka prišiel ...
dať svoju dušu na vykúpenie za mnohých.“²⁹

Keď nás Kristus Pán vyslobodil z otroctva diabla, vyslobodil nás súčasne aj od hriechu a od duševnej smrti, lebo nám hriechy odpustil a smieril s Bohom, obetujúc mu najľúbeznejšiu obeť. Tieto účinky smrti Kristovej privlastňujú sa našim dušiam vo všetkých sviatostiach, a v prehojnej miere pri svätej omši, pri ktorej nekrvavým spôsobom a tajomne obnovuje sa dej Golgoty. Preto život z liturgie je životom z tajomstiev Kristovho života tak, ako nám ich predstavuje cirkevný rok.

Bludy amerikanistické a bludy kvietistické.

Léonce de Grandmaison.

Prvý spor zúrilo cez niekoľko rokov a skončoval ho až list *Testem benevolentiae* Leva XIII., vydaný 22. januára 1899 proti takzvaným „amerikanistickým“ bludom. Ako mnohé iné bludy i tento začal tak, že dával krajnú, vyzývavú, paradoxnú tvárnosť určitej pravde. Niet pochyby o tom, že treba chváliť, ctosť, a to vo veľkej miere, pri ktorých ľudská činnosť má otvorenú cestu, ako je horlivosť, apoštolská dobyvačnosť, vynachádzavosť pre dobro. Aj to môžeme pripustiť, že terajší čas horúčkovitej činnosti vynucuje si v určitých bodoch zmeniť a čiastočne prispôbiť staré spôsoby. Ale tieto ústupky nestačili indiskrétnym hlásateľom čulého života; staré, tradičné, evanjeliové ctosť, ako: tichosť, poníženosť, trpezlivosť, musely v posledných rokoch minulého storočia podstúpiť útoky, ktoré skrývaly v sebe veľmi miernu formu nitschovského naturalizmu. Zaiste nijaký katolícky autor nechcel odstrániť tieto krásne

²⁸ Mat. 26, 28.

²⁹ Mat. 20, 28.

ctnosti, ako to učinil pôvodca *Zarathustra*. Ni-
jaký nevytrel Blahoslavenstvá. Nehlásili, že je
škodlivé, tobôž zločinné premôcť zlo dobrom
alebo chodiť do školy Majstra, ktorý je tichého
a poníženého srdca. Pán Boh chráň!

Predsa však Lev XIII. vo svojom liste kar-
dinálovi Gibbonsovi upozorňuje, že určití novo-
tári vyhlasujú tieto ctnosti za prežitú, že ich
pokladajú za nedostatočné, ba zbytočné pre na-
še časy. Svätý Otec hovorí až o „určitom po-
hrdaní evanjelióvymi ctnosťami, neprávom na-
zvané trpnými“.¹ Pápežský list proti týmto
omylom stavia veľkolepú obranu tradičného
asketizmu, založeného práve na týchto ctno-
stiach. Týmto pre katolíkov spor sa skončil.
Nezdá sa však byť zbytočné poukázať na pod-
statný dôvod, ktorý (mimo autority Písma a
kresťanského podania) ospravedlňuje túto obra-
nu ctností zriekania, miernosti, poníženého za-
pieraní, poslušnosti a chudoby. V základe ide
tuná o to, aby sa uvádzal do života zákon, kto-
rého bezpodmienečné udržovanie je slávou kre-
šťanskej mravouky: *Nikdy neurobíť zlo, aby
z toho vzniklo dobro; nikdy nevykúpiť úspech
tým, že sa naruší presný mravný zákon; cieľ
neospravedlňuje prostriedky*. V podstate ide
o rovnocenné poučky; podľa nich úspech daja-
kého diela je menej dôležitý ako správnosť
úmyslu. A sú to práve ctnosti, neprávom na-
zvané „trpné“, ktoré sú u apoštolov podmien-
kou, že úmysly sú stále čisté, že zabezpečuje sa
neporušenosť svedomia, že buduje sa základ
života bez poškrvny a viny.

Kto však kladie do popredia *viditeľný* apo-
štolský úspech, zjavný rozvoj kráľovstva božie-
ho, tomu bezpochyby bude sa občas zdať pesto-
vanie „trpných“ ctností sťa nepohodlná brzda,
mŕtva príťaž, prekážka. Povie si: Netreba si

¹ „Ex quo virtutum evangelicarum veluti contemptu,
quae perperam passivae appellantur.“ List *Testem
benevolentiae*, Denzinger-Bannwart, č. 1973.

robiť také úzkosti, keď chceme získať ľudí; tie podnety, ktoré sú úspešné, sú zriedka bez záujmu; dobyvateľ však nehľadá na ne tak úzkostlivo... Obstálo by to, keby sme nehľadeli na zákon osobnej svätosti, vyhlásený v Evanjeliu; keď však mu chceme zostať verní, musíme sa vrátiť k trpezlivosti, k nezištnosti, k sebazapreniu, ktoré nám odporúčal Kristus. Okrem tohto je iba sebeckosť, pýcha, namyslenosť a každý úspech vykúpený touto cenou zdá sa veľmi drahý.

Ináč tento úspech je nadmieru nestály, keď si uvážime, že cieľ je zväčšovať počet kresťanov a nie pokrstených, nie úradných prívržencov Cirkvi, lež ozajstných veriacich. Lebo táto náuka, aby sa rozšírila, vyžaduje mimo poučovania i príklad. Bezpochyby Boh je pán svojich darov a určitá dobrá vôľa, za pomoci jeho milosti, vari zmení jed na pokrm: tvrdí sa, že Renanov „Život Ježišov“ obrátil niekoľkých čitateľov. To však nie je riadna cesta. Ak chceme rozmnožiť „ozajstných čitateľov v duchu a v pravde“, musíme dosiahnuť u mnohých ľudí, aby uznali alebo aby sa naučili, kto je Boh a kto sú zase oni. Treba ich priviesť k tomu, aby vyhostili zo svojho srdca modly tela, čo ich očarujú, aby sa zriekli zlých túžob stať sa veľkými, čo by čo bolo, vyšvihnúť sa na úkor všetkého. To toľko znamená, že treba ich naučiť, aby boli poníženi, úprimní, čistého srdca, nezištní: všetko trpné ctnosti! Aký prelud nazdávať sa, že ich na to naučíme, aj keď sami nebudeme mať tieto ctnosti, alebo aj keď ich budeme mať, ale nebudeme sa v nich cvičiť. Aká detskosť myslieť, že lepšie stavať na sypkom piesku sebecka ako trpezlivo hľadať skalú, o ktorú bude sa neochvejne opierať mesto duší!

Toto ospravedlnenie „trpných“ ctností nás privádza k tomu, aby sme odhalili sofizmus, čo skrýva sa pod týmto menom. Mohol by nás priviesť podľa príkladu niekoľkých amerikani-

nistov do celkom protichodného bludu od toho, proti ktorému bojujeme, do určitého *kvietizmu*.

Keďže evanjeliové ctnosti naozaj vyžadujú dlhé úsilie sebaovládania, zriekania, vytrvavej odvahy, bolo prirodzené, že tí, čo snívajú o plodnom apoštoláte bez tejto príťažby tvrdého učňovstva, hľadali inde krátky prostriedok, zjednodušený duchovný život, reformu „na rýchlo“, za malú cenu a za krátky čas. Dostali sa na cestu kvietizmu; je to mnohoznačný a jemný blud, ktorého známka je, že zoslabuje ľudskú spoluprácu v diele nášho posvätenia a všetko necháva na Boha.

Jemný blud, lebo je blízko pravdy; lebo naše ľudské úsilie je samo v sebe taká maličkosť popri cene cieľa, čo chceme dosiahnuť, že môže sa zdať opovrhnutia hodné a na koniec aj škodlivé; lebo napokon protichodný blud „pelagianizmus“, ktorý sa spolieha iba na ľudskú prácu, zdá sa hrubý pre tých, čo ochutnali duchovné veci a čo zase v protivnom smere pokúsili sa obmedziť celú našu spoluprácu na všeobecnú poddajnosť voči Bohu. Pridajte k tomu príťažlivosť milostí rozjímavého života. Keď počuť hovoriť o tom, že vliata kontemplácia môže za pár okamihov dosiahnuť trvalé účinky pozdvihnutia, umŕtvíť zakorenené náruživosti, upevniť dotiaľ váhavé presvedčenie, nuž či nie je vábivé obrátiť sa týmto smerom a odtisnúť medzi menšie duše tie, čo sa dali na namáhavú cestu nadobudnúť malé, ba azda i veľké ctnosti? Mýlne je však myslieť, že Boh obrátených obyčajne pokladá za oslobodených od týchto dôkazov dobrej vôle a že tam, kde chýbajú, nahradí ich vliatymi darmi. Výsada mimoriadnych milostí v stupni tuná naznačenom je ozaj zriedkavá a nik nemá sa chvastať, že ich získal z vyššieho zápasu. Veľké, trvalé a hlboké účinky dosiahnu sa pretvorujúcimi milosťami, ktoré však neslobodno spliesť s duchovnými záľubami, čo priťahujú a udržujú dosť značný počet ľudí na

hraniciach mystického života. Tieto záľuby (skúsenosť to ukazuje a autorita svätých potvrdzuje) sú vzácnou pomocou pre dosiahnutie ctnostných návykov, ale nič viac. Bolo by ozaj veľmi jednoduché nimi dosiahnuť to, čo podľa všeobecného zákona vyžaduje dlhé a trpezlivé očisťovanie a opätovné skutky najdrahšieho sebazapierania. Obilie nerastie tak rýchle.

Prelud v tomto bode je taký viditeľný, že všetci ozaj vzdelaní a nie celkom zaslepení kvietisti neupadli doňho. Vyžadujú od duší, ktoré chcú viesť k Bohu rýchlou cestou, pevný návyk kresťanského mŕtvenia. Vari stačí poukázať na dielo pi. Guyon „*Krátky prostriedok*“, ktoré podáva základnú sústavu najpôvodnejšieho kvietizmu.²

Omyl semikvietistický, ktorý zatracujeme, je skorej dojem ako uvážená náuka. Dojem, ktorý v nás vzbudzuje divadlo občas málo posilňujúce naše kroky k lepšiemu: toľko ráz začíname, toľko ráz padáme, toľko ráz ustupujeme.

Tak málo diel pri toľkej práci a starosti!

Nuž vtedy sme naklonení prijať ľahké spôsoby, „krátke cesty“, rozličné lieky alebo pokladané za také. Vtedy radi sveríme namáhavú úlohu neistým duchovným záľubám miesto toho, aby sme ju riešili až dokonca v duchu poníženej a odvážnej dôvery. Lebo však tieto záľuby, ak sú skutočné, dávajú sa nám práve preto, aby boli našim pomocníkom v pestovaní ctností. Boh vtedy ako by čakal tieto skromné, ale konečné veľkodušné skúšky viery, poníženosti, láskavosti, čistoty duše, odovzdanosti, aby previedol v nás rozhodné účinky.

Preložil Dr. Beňuška.

² „Nemyslim tým, že netreba sa umŕtvovať. Umŕtovanie má vždy sprevádzať rozjímavý život a to podľa síl, podľa stavu každého...“ Pozri „*Moi en court et très facile de faire oraison*, od Mme J. M. B. de la Mothe Guion, vyd. z r. 1720, str. 29.

Etika božieho kráľovstva.

Dr. Ján Mastylak, C Ss R.

Na okraj knihy: PODMIENKY DOKONALÉHO DOBRA (Základy etiky), ktorú napísal Dr. N. O. Losskij. Z ruského rukopisu preložil Dr. Jozef Dieška. Vyšla ako 3. sväzok *Spisov filozofického odboru Matice slovenskej*, ktoré rediguje Dr. Alexander Hirner. Vytlačila Neografia v Turči. Sv. Martine 1944. Strán 276, cena 72 Ks.

Etiku definuje Losskij ako „vedu o mravnom dobre a zle a jeho uskutočňovaní v konaní človeka. Etika skúma konečný cieľ života človeka a jeho konanie,¹ nakoľko ono vedie k dosiahnutiu tohto cieľa alebo odklonu od neho“.²

Etika bude teda určovaná podľa toho, v čom sa stanoví cieľ ľudského života a ľudského konania. No toto stanovenie cieľa bude závisieť od všeobecného metafyzického základu, ktorého určenie býva zasa so svojej strany určované noetickým procesom. Tak etika závisí od metafyziky a noetiky. Kant so svojim noetickým formalizmom a metafyzickým kriticizmom mohol v etike dospieť iba k morálnemu formalizmu.

Losskij zastáva v metafyzike *konkrétny organický ideál-realizmus*, ktorý vychádza z Leibnizovej monadologie a prepracúva sa k *hierarchickému personalizmu*. V noetike je Losskij *intuitistom*. Svoju ontologiu a gnózeologiu vypracoval Nikolaj Onufrijevič v spisoch: *Svet ako organický celok, Hodnota a bytie* (Boh a kráľovstvo božie ako základ hodnôt), *Sloboda vôle; Smyšľavá, intelektuálna a mystická intuícia, Odôvodnenie intuitivizmu*. Morálna filozofia Losského vychádza prvý raz na verejnosť po slovensky.

I. Konečný cieľ človeka a každej osobnosti vidí N. O. Losskij v snahe po *absolútnej plnosti bytia*. Uskutočnená absolútna plnosť bytia je Ens realissimum, Boh. On je absolútne Dobro vo všetkých významoch tohto slova, absolútna Pravda, absolútna Láska, Krása, Sloboda.

¹ Podľa cyklostylovaného ruského originálu tohto diela (*Uslovija absoljutnago dobra. Osnovy etiki*), str. 1., lepšie by bolo: jeho konania.

² Str. 1.

Celý svet je od Boha preto stvorený, aby mal účasť na božskej plnosti bytia. No tento cieľ môže dosiahnuť iba *osobnosť*. Preto všetky bytosti, Bohom stvorené, sú osobnosťami alebo tiež *podstatnými, substanciálnymi činiteľmi*; sú *skutočnými osobnosťami*, keď poznávajú absolútne hodnoty bytia a povinnosť ich uskutočňovať; sú nimi len v možnosti, *potenciálnymi osobnosťami*, ak takéto poznanie nemajú; no raz aj ony stanú sa skutočnými osobnosťami.

Cesta k dosiahnutiu absolútnej plnosti bytia nie je priamočiara, pretože podstatní činitelia sú obdarení *slobodou*, ktorá je nadkvalitatívnym a metalogickým prívlastkom každého jednotlivého činiteľa. Tak sa môže podstatný činiteľ rozhodnúť slobodne hľadať hodnoty nie v ich absolútnej plnosti, v Bohu, ale inde bez Boha, v mene svojom vlastnom. To je egoizmus, sebeckosť, sebaláska, *korenné mravné zlo*. Ostatné druhy zla sú následkami a odvodeninami tohto mravného zla; a tieto dedukcie všetkého zla od „porušenia harmónie, ktoré je vyvolané mravným zlom nedostatku lásky k Bohu a jeho tvorom“, pokladá sám autor za „svojrázne stránky knihy“.³

Činitelia, ktorí sa podľa Bohom danej individuálnej *normatívnej idey* usilujú o absolútne hodnoty a plnosť bytia v Bohu, spolu so všetkými ostatnými činiteľmi, sú spojení s Bohom a so sebou navzájom *láskou*, ktorá je *základným mravným dobrom*. Ak láska k Bohu prevýši sebalásku a láska k bližnému sa sebaláske vyrovná, podstatní činitelia stávajú sa členmi *božieho kráľovstva*, do ktorého bývajú uvádzaní úkonom božej milosti, ktorý možno nazvať *obožením z milosti*, (theosis, deificatio, Vergöttlichung). „Všetky problémy mravnosti riešia sa... na základe absolútnej dokonalosti v kráľovstve božom. Dokonalosť členov kráľovstva božieho prejavuje sa v ich tvorivej činnosti, ktorá, uskutočňujúc absolútne hodnoty v úplnej harmónii so svetovým celkom, má charakter, objímajúci v sebe svet; zostavenie takejto ríše bytia a telesnosť jej členov sa hlboko odlišuje od našej skutočnosti.“⁴

³ Str. 257—258.

⁴ Str. 257.

No aj činitelia, ktorí slobodne nastúpili cestu zla — sebeckosti, sa časom zo skúsenosti presvedčia o nespráv-
nosti a beznádejnosti svojej cesty, dajú sa na správnu
cestu a časom po rozličných etapách a *prevteleniach*
dôjdu k prahu božieho kráľovstva a k oboženiu. Tiež
satan.⁵ Losskij sa zastáva origenovskej apokatastázy,
spasenia všetkých bytostí (apokatastasis panton, — výraz
z reči sv. Petra),⁶ keď bude „Boh všetko vo všetkom“.⁷

To je hlavná os, okolo ktorej sa pohybuje celá
etická sústava Dr. N. Losského. Je vyložená hlavne v 2.
hlave knihy: *Ideál absolútnej dokonalosti*.⁸ Predchádza
jej výklad a kritika iných najrozširenejších nesprávnych
smerov v etike: hedonizmu, eudaimonizmu, biologizmu,
naturalizmu, naturalistického evolucionizmu.⁹ V ďalších
dvanástich kapitolách nasleduje — bez jasnej vonkajšej
architektoniky a systematiky — podrobnejšie rozvinutie
morálnej filozofie. No Losskij sa do podrobností kon-
krétnej etiky nepúšťa. Zásadne sa pridrižiava *základných*
hľadísk (Gesetzmoral).

Jednotlivé hlavy nasledujú takto:

III. Zlo a dobro (str. 49). — IV. Predchodcovia
mravnosti v prírode pred človekom (63). — V. Množ-
stvo kódexov morálky a jednota mravnosti (77). — VI.
O prírode satanskej (97). — VII. Absolútnosť mravnej
zodpovednosti (123). — VIII. Sankcie mravného zákona
(133). — IX. O zápase so zlom (169). — X. Láska (187).
— XI. Sily, napomáhajúce dobro, a sily prekážajúce
(211); 4. odsek zneje: Boh a kráľovstvo božie. Cirkev
(221). — XII. Normálny stav medzi stupňom hodnoty
a jej silou (227). — XIII. Mravnosť a sociálny poriadok
(239). — XIV. O mravnom pokroku (251).

Na str. 261—270 je podaný výstižný nemecký súhrn:
Zusammenfassung.

II. Sústava etiky, ako nám ju **PODMIENKY DO-
KONALÉHO DOBRA** podávajú, chce byť kresťanská.
Nikolaj Onufrijevič Losskij je jedným z najhlavnejších
predstaviteľov náboženskej ruskej filozofie, ktorú založil
Vladimír S. Solovjev (1850—1900). Losskij sám sa uzná-

⁵ Str. 121. ⁶ Skut. 3, 21. ⁷ 1 Kor. 15, 28.

⁸ Str. 31—47. ⁹ Str. 7—30.

va za pokračovateľa Solovjevovho.¹⁰ Myšlienkovú príbuznosť oboch mysliteľov ťažko nevidieť. Jednako Losskij jednoducho neopakuje Solovjeva. Losskij je mysliteľom logicky viacej disciplinovaným, s menšou dávkou nemecko-idealistickej dialektiky a platónskej poézie. Niektoré základné filozofické problémy, ktoré Solovjev nevyjasnil, Losskij viacej premyslel a dôsledne prepracoval. Tým, pravda, pokročil ďalej, než bol Solovjev, a od Solovjeva sa aj vzdialil. To platí najmä o probléme organickej všejednoty (vsejedinstvo, Alleinheit), všeobecnej apokatastázy (apokatastasis panton v Skut. 3, 21, potom zvlášte u Origena) slobody a intuície. Dôslednejšia filozofia Losského nám niekedy umožňuje spravodlivejšie posúdiť aj náuku Solovjevovu.

Losskij sa v porovnaní so Solovjevom pridrižiava vo všeobecnosti prísnejšie oblasti čisto filozofickej; v oblasti teologickej Solovjevovského svetonáhľadu, ktoré majú tóniku prevážne teologickú, u Losského trochu ustupujú do úzadia, ako: bohočlovečenstvo, sofiológia, ekleziológia, alebo dostávajú charakter viacej filozofický, ako kráľovstvo božie.

Etiku Losského možno nazvať etikou božieho kráľovstva. Pravda, „Božie kráľovstvo“ v ponímaní Nikolaja Onufrijeviča dostáva filozoficko-metafyzickú šírku, objímajúcu všetky hodnoty v jednotnom a hierarchickom organizme; teda charakter ultrasociálny. Aj tübinský teológ Hirscher budoval v polovici minulého storočia vo svojom trojväzkovom diele organizáciu kresťanského života na základe božieho kráľovstva. Ale jeho ponímanie malo bezpochyby viacej ráz biblický a sociálne-mravný. U Vladimíra Solovjeva biblický a sociálny (ekleziologický) charakter božieho kráľovstva je viacej zdôraznený ako u Losského, hoci s druhej strany načim uznať, že v ruskej náboženskej filozofii práve Solovjev rozšíril pojem božieho kráľovstva a preniesol ho do metafyziky.¹¹

¹⁰ V článku: *Vladimir Solovjev i ego preemniki v ruskoj religioznoj filozofii*, v časopise PUT, číslo 2, 1926, str. 13—25 a číslo 3, 1926, str. 14—28.

¹¹ Po Solovjevovi napísal v Rusku silnú štúdiu: Pavol Sětlov, *Ideja Carstva Božija v jeja značenii dlja christianskago mirosozercanija*, Moskva-Sergejev Posad, 1905.

Všeobecný postoj Losského k pozitívnemu kresťanskému zjaveniu je špecificky ten istý ako u Solovjeva. Aby sme to dobre rozumeli, myslím Losského i Solovjeva ako mysliteľov ako filozofov. Obaja, verní platónskemu zamiereniu svojho idealizmu, sú v tej veci bližší svätému Augustínovi než svätému Tomášovi. Zjaveniu pripisujú pre filozofiu význam viacej ako len záporný. Formula dominikána P. Chenu, že kresťanská filozofia je filozofia prirodzená, no ktorá sa pozitívnemu zjaveniu nebráni, pred ním sa nezatvára, ale ostáva preň „otvorená“, je tu prekročená; a je známe, že táto formulácia skrsla v ohni živej diskusie medzi neotomistami, najmä francúzskymi, a bola všeobecne priaznivo prijatá. Zjavenie slúži Losskému aj pre pozitívne budovanie filozofickej sústavy. Filozofia „skutočne musí sa opierať nielen o intelektuálnu intuíciu, ale aj o všetky druhy skúsenosti, zahrnujúc do toho i náboženskú skúsenosť. No nielen to, filozofia má právo opierať sa aj o zjavenie, ak jeho dáta dodávajú vyššieho smyslu súvislosti a dôslednosti celej ostatnej sústave syetonáhľadu“.¹²

Konkrétne pomer Losského ako filozofa k pozitívne kresťanským pravdám je niekedy správnejšie vyhranené ako u Solovjeva; no niekedy sa viacej od nich odkláňa ako Solovjev. Tak Losskij svojím korektným postojom pred vrcholným tajomstvom najsvätejšej Trojice, svojím kategorickým prijatím stvorenia z ničoho (*creatio ex nihilo*) a peremptórnym filozofickým zamietnutím panteizmu¹³ ako kresťanský mysliteľ rozhodne Solovjeva prekonal.

Zato otázku *milosti*, ktorá spadá priam do bohoslovvia a hlboko zasahuje do mravného života človeka, Losskij v pomere k Solovjevovi neposunul vpred; no priamo ostáva za ním. Obidvaja, Losskij i Solovjev, ako ostatne väčšina, ba skoro všetci grécko-ruskí bohovedci, milosť božiu ponímajú v smysle úkonu, teda ako milosť pomáhajúcu, a nie v smysle stavu, ako milosť habituálnu, milosť posväcujúcu, ktorá zasahuje a trvalo pretvoruje samú podstatu duše, hoci takéto ponímanie milosti nie je cudzie gréckym svätým Otcom, ako to už pred dvesto rokmi ukazoval sorbonský Habert a najnovšie štrasbur-

¹² 35.

¹³ 35.

ský Július Gross.¹⁴ Aj samo oboženie (theosis, deificatio) nesie na sebe u Losského tento aktuálny charakter, ešte viacej skoro ako u Solovjeva, ako by pritom išlo len o novú organizáciu a transpozíciu prvkov, a nie o „nové stvorenie“ (in Christo nova creatura, kainé ktisis).¹⁵ A predsa takéto chápanie milosti by Losskému pre jeho čistejší pojem stvorenia bolo ľahšie a bližšie ako Solovjevovi. No taká už je presila zásadného zamierenia idealizmu, počínajúc Platónom a končiac ruskými ideálrealistami našich dní, že sa účinná príčina (causa efficiens) vytíska príčinou vzorovou (causa exemplaris).

Tvrdenie, že „slobodná iniciatíva dobrého skutku vychádza od človeka, ale jeho dokončenie sa dosahuje pomocou spojenia so silou božou“,¹⁶ znejú semipelagiánsky, zaznávajú milosť predchádzajúcu (gratia praeveniens).

(Pokračovanie.)

Mimoriadne mystické zjavy a lekárska veda.

Prof. Dr. J. F. B a b o r.

Svätý Bonaventúra († 1274), doctor Seraphicus, doctor devotus, doctor dulcissimus, doctor honoratus, doctor dilectus, vyznavač Pánov a cirkevný učiteľ, biskup a kardinál, generál františkánskej rehole, najväčší františkánsky mystik, napísal o učiteľskej metodike samého Spasiteľa: „... scientiam veritatis (Jesus Christus) docuit secundum triplicem modum theologiae, scilicet symbolicae, propriae et mysticae, ut per symbolicam recte utamur sensibilibus, per propriam recte utamur intellectibilibus, per mysticam rapiamur ad supermentales excessus“; („... vedu pravdy [Ježiš Kristus] učil podľa

¹⁴ Jules Gross, *La divinisation du chrétien chez les Pères grecs*. Strassbourg 1938. (Citované z pamäti.)

¹⁵ 2 Kor. 5, 17.

¹⁶ 221.

trojakého druhu teológie, totižto symbolickej, vlastnej a mystickej, aby sme skrze symbolickú správne používali smyslové veci, skrze vlastnú správne používali rozumové veci, skrze mystickú uchvátení boli k nadsmyslovým vytrženiam¹) (v *Sermo de S. Dominico*). Toto vie každý, kto prečítal Evanjeliá, ale svätý Bonaventúra je mimoriadne povoláný pre takýto výrok; jeho celý život bol súladnou sústavou troch stúpa- vých vrstiev, ktoré nachádzame v učení Kristo- vom: vety v doslovnom, (akosi) iba deskriptív- nom smysle slova, napr. „Kto sa povyšuje, býva ponížený“ (a naopak), v obrazom (metaforic- kom), napr. „Kúkoľ medzi pšenicom“, a v zja- vení nadprirodzených právd, priamo s neba pri- nesenom, napr. „Ja a Otec jedno sme“. U svä- tého Bonaventúru¹ priamo za sebou ako by jednoliate nasleduje prirodzený život človeka, život v milosti (posväcujúcej) a život mystický, t. j. ešte nadradený nad stavom milosti (= bez ťažkého hriechu) u katolíckeho kresťana. Čo je mystika? Bohužiaľ nieto žiadúcej jednoty a istoty v týchto veciach. Slávny bavorský biskup *von Keppeler* (známy svojím spisom „*Mehr Freude*“) definoval mystiku ako určitý vedecký odbor vyštudovania súladu pomedzi nadpri- rodzeným a prirodzeným poriadkom. Medzi obidvoma týmito poriadkami je súlad; nadpri- rodzený poriadok sa odzrkadľuje v prirodze- nom, nad ktorým sa nachádza, a tento pomer študovať je úlohou neobyčajne vzácnou a krás-

¹ Porov. *P. Dr. Stinislav Grünwald, OM Cap:* „*Franziskanische Mystik. Versuch zu einer Darstellung mit besonderer Berücksichtigung des H. Bonaventura.*“ 1932. Naturrechts-Verlag G. M. B. H. München. — Protonotar *Prof. Dr. Martin Grabmann* (Eichstätt): „*Der Einfluss des hl. Bonaventura auf die Theologie und Frömmigkeit des deutschen Mittelalters.*“ *Zeitschrift für Ascese und Mystik.* — *Zeitschrift für katholische Theologie.* Auf Kriegsdauer vereinigt 19. Jgg 1944 (Oktober) Heft 1./2 68 Band, p. 19—27.

nou. Mystika ako súbor stavov a zjavov v ľudskom živote (a materiál náuky, ktorú sme práve charakterizovali), ktoré presahujú číry život v posväcujúcej milosti mimoriadnym a vvyšším spôsobom; každý človek v posväcujúcej milosti je schopný podobných stavov, ale nikto si ich nemôže vlastným pričinením, to jest svojou vôľou sám spôsobiť: pritom je celkom trpný; len ten ich môže mať, komu to Boh vo svojej dobrotivej vôli udelí. Mystik je si taktiež dobre vedomý tohto pomeru. Celú vec v konkrétnych prípadoch správne posúdiť nie je vždy ľahká vec, ba nie je to ani vždy možné; dakedy áno. Sú ľudia s vlastným preludom svojej „mystiky“ a ľudia s pravou mystikou; pravej mystike iný človek ťažko porozumie. Poznám prípad istej panej, duševne trocha úchylnej a v istom smysle slova pobožnej, ktorá niekedy v snoch „vidí Krista“; raz vraj Kristus povedal, že nie je jeho náukou alebo prianím denné prijímanie: toto je istotne falošná mystika. *Svätá Terézia z Avily* mala v istom vytržení mysle videnie najsvätejšej Trojice; oznámila to iným osobám (na to povolaným), a keď sa jej pýtali, čo pritom videla, odpovedala, že asi to, ako o tomto najhlbšom tajomstve hovorila s učeními teológmi. U svätej Terézie istotne niet pochyb o skutočnosti tohto mystického videnia, lež u obyčajných ľudí by podľa takého výroku, ako je jej, nebolo možné posúdiť pravdivosť toho videnia. Videnia najsvätejšej Trojice sú aj u najslávnejších omilostených osôb pomerne vzácne a nemožno ich vyrozprávať iným ľuďom (ako v zásade všetky pravé mystické stavy vôbec). Taktiež Terézia Neumannová v Konnersreuthe mala aspoň raz vo svojich extázach videnie najsvätejšej Trojice, ale napokon povedala, že sa o tom nedá rozprávať; a táto stigmatizovaná je nezvyčajne duševne nadaná a bystrá, má celkom mimoriadnu pamäť a vie sa vyjadrovať aj o vysokých teologických otázkach celkom pre-

sne, určite, jasne, dôrazne, čisto a srozumiteľne. *Svätému Augustínovi*, umnému a osvietenému shora, podarilo sa najväčšie tajomstvo (najsvätejšiu Trojicu) priblížiť aspoň ľudskému uznaniu; zo všetkých tajomstiev našej viery je najvyššie a najnepochopiteľnejšie; na to by človek sám nikdy nemohol prísť, ale aj to býva celkom mimoriadne zjavené, najmä omilostným dušiam v istom rozsahu už na tomto svete; je nepochopiteľné aj na onom, aj vyšším duchom.²

Medzi najzvláštnejšie mystické stavy patrí stigmatizácia. *Svätý Pavol* napísal: *Egô tà stig-mata tu Jesu en to sómatí mu bastádzo*. Ja Ježišove stigmy vo svojom tele (so sebou) vláčim, nielen nosím; teda išlo tu o čosi obťažného. Čo to bolo istotne nevieme, ale pravé stigmy neskorého stredoveku to neboly a hádam ani by to nebolo bývalo v tom čase na mieste. Mníška *Mária z Vignie* († 1213) si zasadila 5 rán Pánových sama umele, pravda iba ako prejav askézy, ako bolo bičovanie (flagelácia) a iné kajúce skutky telesné. Prvé pravé a ty-pické stigmy dostal, a to „*frigescente mundo*“, *svätý František Serafínsky* (14. IX. 1224). Skutočné stigmy vo vlastnom slova smysle sú hlboké rany, na končatinách vždy perforujúce, ktoré skrsly nadprirodzeným vplyvom, a majú určité veľmi zvláštne vlastnosti. Sú alebo trvalé (*svätá Gemma Galgani*). Literatúra o nich je ohromná, ale väčšinou nekritická; od autora sa popritom vyžadujú značné vedomosti teologické, psychologické, lekárske a iné, ale tiež, a to hlavne, vedecký pokoj a kritičnosť (prísne a presné usudzovanie). Je dosiaľ známe prinajmenej 330 prípadov od čias svätého Františka, väčšinou ide o ženy. Aspoň 60 ich bolo dosiaľ vyhlásených za sväté alebo blahoslavené. Pokiaľ je to

² *Solovjev* dômyselne ukázal, ako je tajomstvo najsvätejšej Trojice mysticky premietnuté s istých stanovísk aj v kozme (hmotnom vesmíre).

dneska možné orientovať sa pri dnešnom ťažkom spojení, žije dnes 5 stigmatizovaných: 4 v Európe (medzi nimi 1 muž, *P. Pius* v Taliansku) a jedna žena v Severnej Amerike. Medzi najznamenitejšiu vôbec, ktorú skúmal aj kolega *Dr. Rudolf Hynek* z Prahy, patrí *Terézia Neumannová* v *Konnersreuthe*, ktorú som viac ráz videl a dôkladne pozoroval aj opísal (v *Konnersreuther Jahrbuch*). *Hynek* ju tiež niekoľko ráz videl aj iní lekári, napr. *prof. Ewald*. Bola aj kedysi plných 15 dní pod najprísnejšou lekárskou kontrolou zovrubne pozorovaná vo dne aj v noci. Po vyšetrení *prof. Dr. P. A. Gemellim, OFM, Pius XI.* jej poslal pápežské požehnanie a svoju fotografiu s vlastnoručným podpisom.

Pravé stigmy vynikajú zvláštnymi znakmi, podľa ktorých sa hneď bezpečne poznajú. Niekedy nastáva pri stigmatizácii skutočná strata hmoty a to práve tak, ako stvorenie (z ničoho) je iba úkonom samého Tvorcu. Stigmatizačné rany sa ponajprv nikdy nehoja a nezahoja (môžu náhle zmiznúť), a to ani samy sebe ponechané ani pri upotrebení liekov, ktoré istotne pôsobia hojenie rán: upotrebenie podobných liekov nikdy nezahojí stigmatizačné rany, ba naopak, často stigmatizovaným osobám pôsobí značné nové bolesti. Po druhé stigmatizačné rany nikdy nehnisajú, čo je pri otvorených ranách, ktoré trvajú dakedy dlhé roky, dozaista zjav prinajmenej mimoprirodzený, paranomálny (*praeternaturalis*). Po tretie stigmy často krvácajú a to samovoľne a zasa zrazu prestanú krváčať. *Prof. Ewald* vyšetroval silnou okulistickou lupou očné spojivky *Terézie Neumannovej* v *Konnersreuthe* pred krvácaním, pri počiatku krvácania a po jeho skončení; presvedčil sa, že toto krvácanie nastáva samo bez akéhokoľvek mechanického a vôbec hmotného vplyvu, a to z krvných ciev celkom neporušených, celkom normálnych, zdravých, a keď prestalo, me-

nované cievy boli zasa v úplnom poriadku. Ďalej u stigmatizovaných po nejakom čase sa zasa krv, krvácaním stratená, znovu celkom nahradí, a niekedy je jej ozaj mnoho, takže ukáže sa aj na telesnej váhe spomenutej stigmatizovanej osoby. Táto náhrada príde veľmi chytro, a to — ako napr. u *Terézie Neumannovej* — aj keď tieto osoby neprijímajú nijakú potravu ani nápoj. Takéto krvácanie nedá sa vysvetliť avitaminozou; to by nemohlo prestať a dokonca nie sa tak ľahko samé a tak rýchle bez lekárskeho pričinenia krv nahradíť.

Pravé stigmy sa dosiaľ vyskytly iba v katolíckej Cirkvi. Severoamerická hysterička Mollie Fancher má hysterické záchvaty, ktoré niekomu pripomínajú extázy, ale ničím sa nelíšia od typickej hysterie, a jej „prekvapujúce“ výroky v podobných stavoch celkom už nemajú náboženský obsah, ale týkajú sa len najvšednejších denných vecí. *A. Lechler* uvádza vo svojom spise „Das Rätsel von Konnersreuth im Lichte eines neuen Falles von Stigmatisation“ r. 1933 akúsi protestantku Elisabeth K., ktorá vraj má skutočné stigmy aj krvácanie z očí, lež vyvolané autosugesciou. Nepodarilo sa mi dosiaľ dostať túto publikáciu, takže neviem, čo a ako tam opisuje. Principiálne je však toto isté: Psychogénou cestou, teda nervovými prostriedkami fyziologickými možno vyvolať — napr. v hypnóze — veľmi ľahko ohraničené prekrvenie (napr. kdekoľvek na povrchu tela); ale je absolútne nemožné neporušenú zdravú normálnu cievu krvnú nervovými vplyvmi otvoriť, spôsobiť extravasát a napokon zasa spomenutú cievu bez stopy ad normam zatvoriť. Krvná cieva s chorobne zmenenými stenami môže pri neurogenom zvýšení krvného tlaku byť prerušená (prípadne aj ľahko a skoro), ale tá sa tiež potom sama a bez stopy a celkom a náhle nezatvorí; to je zjav patologický a dá sa to ľahko vyšetriť. Ináč by bola každá menštruácia alebo

mozgová porážka (apoplexia cerebri), t. j. výron krvi do mozgu, tiež stigmatizácia. To sú vyložené nesmysly. Sugesciou ani autosugesciou nemôže vzniknúť nijaká skutočná a pravá stigmatizácia, a patologické krvácanie nie je stigmatizácia.

Cirkev je v posudzovaní stigmatizácie veľmi opatrná a pri vyšetrowaní veľmi prísna; hlavné slovo tu majú, pravda, lekári ako odborní svedkovia alebo znalci, a preto majú byť medici aj v týchto veciach náležite poučení. Životopisy stigmatizovaných uvádzajú mnoho prípadov, ktoré nie sú vedeckej medicíne na poctu. Kráľovská belgická Akadémia lekárov zvláštnou vybranou komisiou vyšetrowala stigmatizovanú *Louise Lateau*; komisia dala posudok, že jej periodické krvácanie (stigmatizačnej povahy) je pravdivé, t. j. že sa ona pritom nedopúšťa nijakého podvodu ani najmenšej manipulácie, že to krvácanie nastáva nezadržateľne a samovoľne prestáva. Trápili ju príkladaním mnohých tuhých (aj kovových) manžiet a to veľmi tesne; ale ani pod týmto sovretím krvácanie neprestalo. Opisná časť ich posudku je správna a pre nás aj veľmi cenná, lež konečný posudok monštruózny. Komisia totižto vyhlásila, že lekáorskými vedomosťami súčasného veku sa zjav celkom nedá vysvetliť, ale že raz príde čas, kedy sa aj toto dá vysvetliť prirodzene, nakoľko zázraky nejestvujú. (Na to sa ich, pravda, nik nepýtal.) To bol dôsledok vtedy módného mechanizmu, materializmu a ateizmu. — Ale aj s katolíckej strany sa stala neopatrnosť. Slávny anatom *Theodor Schwann*, jeden z objaviteľov „celulárnej teórie“ (= náuky, že sa živé telá všetkých organizmov skladajú z buniek), horlivý katolík, previedol spolu s príslušným biskupom takzv. „delegačný pokus“. Schwann pristúpil k vyšetrowanej a mlčky (len v duchu) jej „tlmočil“ rozkaz jej biskupa, ako má modifikovať zjavy svojej stigmatizácie! Takýto „nemý“

rozkaz je v prirodzenom poriadku niekedy splnený pri hypnóze. Schwannom tlmočený rozkaz nedávajú skúmanému dievčaťu, lež samému Kristovi; ten bol pôvodca tej stigmatizácie, nie ono (ako vždy pasívne) stigmatizované dievča. Tu by počúvnutie celkom chybného pokusu bolo niečím, priamo uráža božský majestát, čo je, pravda, absolútne nemožné. Niekedy Cirkev musí pri stigmatizovaných osobách siahnuť aj na disciplinárne prostriedky. Tak bola v 19. stor. vo Francúzsku istá mníška s pravou stigmatizáciou dlho v kliatbe, lebo prijímala (aj v celých procesiách!) neprimerané prejavy uctievania, ba priamo akéhosi kultu; keď sa polepšila, bola s nej kliatba sňatá. Aj *P. Pius* bol raz krátky čas tiež v istej cenzúre. Ľudský súd sa často mylí a dakedy je vôbec nemožný. Vyšetroval som kedysi v Náchode (v Čechách) spolu s kolegom *Dr. Hynkom* z Prahy v kláštore tamojších mníšok istú paniu z Moravy, ktorej (katolícky) farár, veľmi nábožný, žiadal posudok, či tu azda nejde o stigmatizáciu. Pani v klimakterických rokoch, konvertika z protestantstva, mala totiž občas na hlave a na rukách rany so zvláštnym krvácaním, ktoré síce nepokladala priamo za pravé stígy (ostatne tomu sama príliš nerozumela), ale predsa len za akési charizmy. Zistili sme, že v klobúku niekedy mala vpletené (vnútri) trnie, ktorým sa nenápadne zraňovala; na rukách (v dlaniach) si sama robievala tenké rany nejakým ostrým predmetom („asi žiletkou“, povedal vtedy Hynek). Bola pobožná, chodila denne k prijímaniu, a nebolo možné myslieť na priamy a vedomý, úmyselný podvod. Vysvetlili sme si (po istú mieru hypoteticky) celý prípad takto: Mali sme so sebou mikroskop na vyšetrovanie kapilár (čiže vlásočnic, t. j. najmenších a najjemnejších krvných ciev), a našli sme u nich veľmi zvláštny typ, ktorý je príznačný pre (chronicky) vysoký krvný tlak; a ona si nevedela vysvetliť, prečo

pri celkom nepatrnom poranení nastáva profúzne krvácanie; jej rany byly tenké a vždy sa jej veľmi chytro zahojily. Teda z tohto nepomeru tušila niečo mimoriadneho a vážila si to; sama hovorila svojim rankám „plané ružičky“. Za klamárku ju nijako nebolo možno pokladať a istú afektovanosť jej bolo možno prepáčiť tak isto, ako nesrozumiteľnosť (silného krvácania) aj u veľmi vzdelaného laika v medicíne. Je aj z toho nepatrného prípadu vidieť, s akými ťažkosťami treba veľa ráz zápasiť pri domnelých divoch.³

Terézia Neumannová v Konnersreuth
v istom okamihu svojho piatkového utrpenia

³ Osoba hysterická, sugescii aj autosugescii veľmi ľahko prístupná, reaguje v hypnotickom spánku dakedy spôsobom (pre laika) prekvapujúcim. Povieme jej: „Teraz sa dotknem tvojej dlane rozžeraveným Paquelinom (kovovou žeravinou)“, a ona tam cíti teplo až bolestne, čo dáva najavo posunkami, a na tom mieste za chvíľu vidieť zčervenanie (prekrvenie) alebo neskôr sa tam utvorí aj pľuzgier. Pocit skutočného popálenia je tu nahradený čiste duševnou predstavou, ktorá z mozgu nervovými cestami vykoná ten istý alebo aspoň podobný účinok ako inokedy skutočné popálenie. Keby som však tej osobe v hypnóze povedal: „Teraz som na tvojej dlani rozžeraveným železom skrz na skrz vypálil celú dieru“, čo sa stane? Bolestný pocit a prekrvenie s pľuzgierom (vasomotorické stavy) tiež nastanú, ale ďalej už nič. Číra predstava, ktorá pôsobí na vasomotorické nervy, nespôsobí zuhoľnenie a zničenie živej tkane, jej skutočné spálenie a tým aj perforáciu celej ruky, nakoľko toto nemôže vykonať nijaké nervstvo; to by mohol iba skutočný oheň. Nám lekárom je toto všetko celkom zrejmé a jasné, ale laik, neorientovaný v medicíne, varí nemôže posúdiť rozličné zjavy, sem patriace, kým nedostane náležité poučenie. Bez lekárskej asistencie (prinajmenej) nemôže nik hovoriť do stigmatizácie. Lekár v týchto veciach konzultovaný má zasa tiež niečo vedieť nielen z psychológie ako každý lekár, ale tiež z rozličných častí teológie. Zvečnelý už *Dr. Deutsch* sa ukazoval ako katolík, ale odmietal *Konnersreuth* s odôvodnením, že nijaký zázrak sa nikdy a nikde nestal a je celkom nemožnou vecou!

(pri druhom narazení tŕňovej koruny) zrazu bolestne stiahne⁴ tvár, a vtom sa zjaví na jej čele uprostred celkom neporušenej plochy malá rana, z ktorej sa vyrinie veľmi znateľný pramienok krvi, dolu tečúci kľukate; celkom totožný obraz tohto prúžiku, smerom nadol sa rozširujúceho, vidieť na tom istom mieste na posvätnom plátne Pánovom (sacratissima sindon), ktoré sa uchováva v Turíne, ako je dobre známe. Najdôstojnejší páter generál dominikánov *Dr. P. Martin Gillet, OP*, sa nedávno vyslovil o týchto veciach v tom smysle, že už pri pohrebe Pána všetko sa dialo s posvätnými pamiatkami tohto pohrebu, ktoré sú dosiaľ uchované v súladnej podradenosti a nadradenosti prirodzeného aj nadprirodzeného poriadku.

(Pokračovanie.)

DO VÝŠAV.

Svätá Mária — Božia Matka.

Svätý Bernardín Siensky: Nie je v ľudskej moci, drahí bratia, kým človek žije v tomto smrteľnom tele, nadostač a úplne vychváliť slávnu Pannu, Matku Božiu, lebo ona vyniká nad ľudskú reč a prevyšuje aj rozum. Ktorý smrteľník bez božieho osvietenia by chcel vysloviť o jedinečnej Rodičke Boha a človeka niečo skromného alebo veľkého a nebál by sa poškrvnenými ústami pomenovať tú, ktorú Otec milosrdenstva a večný Boh naveky predurčil za najčistejšiu Pannu, ktorú si Syn vyvolil za Matku a Duch svätý pripravil za stredisko novej milosti? Akými chválami môže otrok človek vynášať Kráľovnú anjelov? Aké zvelebovanie môže ukázať úzkostlivý smrteľník a čím poslúži tej, ktorú poslúchajú a ochotne jej slúžia nebesá? Aký ľudský potlesk oslávi Ctihodnú, ktorú na nebi bez prestania uctievaajú šiky blažených duchov? *(De ss. Nomine Mariae.)*

Svätý Peter Damiánsky: Čo je veľkolepejšie ako Panna Mária, ktorá mala vo svojom tajomnom živote najvyššie Božstvo. Pozri na serafa, povznes sa k hodnosti jeho vyššej prirodzenosti a uvidíš, že hoci je veľký, predsa je menší ako Panna, lebo toto Veľdielo prevyšuje len sám Tvorca.

⁴ *P. Pius* máva aj iné mystické stavy, napr. levitáciu (voľné vznášanie sa vo vzduchu).

Svätý Tomáš: Nijakému stvoreniu ani človeku ani anielovi sa nedostalo to, aby bol otcom a matkou Boha; stať sa matkou Boha — nielen človeka — to bola výsada obzvláštnej milosti. Preto sa hovorí v Apokalypse (12, 1): Žena odiata slnkom... — totiž ako by bola celá preplnená božskosťou. (In cap. 1. Matth.)

Svätý Bernardín Siensky: Bolo a je zázrakom zázrakov, že žena počala a porodila Boha. Lebo bolo treba pozdvihnúť mnohými dokonalosťami a milosťami ženu na akúsi božskú rovnosť, ku ktorej sa tvor nikdy nedostal.

Svätý Tomáš: Kristovo človečenstvo pre spojenie s Bohom, stvorená blaženosť preto, že je požívaním Boha, a blahoslavená Panna preto, že je Matka Božia, čerpajú svoju nekonečnú dobrotu z nekonečného dobra, ktorým je Boh. A s tohto stanoviska nemôže byť nič lepšieho, ako nemôže byť nič lepšieho, než je Boh.

Svätý Bonaventúra: Pánova Matka je matkou i Pannou — teda najvhodnejšou Matkou. Je Matkou, ktorá takému Synovi najviac prislúchala. Je Matkou, akej slúchal taký Syn. Boh nemohol urobiť väčšiu, ako bola ona. Väčší svet Boh mohol stvoríť, mohol stvoríť aj väčšie nebesá, no väčšiu matku ako Matku Boha nemohol stvoríť. Preto hovorí Bernard: Bohu nemohla byť vhodnejšou iná matka ako Panna, ani Panne iný Syn ako Boh, lebo nemohol sa narodiť ani väčší medzi synmi, ani medzi matkami väčšia matka.

(Speculum B. V.)

Svätá Mária, najsladšia a najľúbeznejšia Pani.

Svätý Bernard: Čo sa bojí slabý človek pristúpiť k Márii, veď niet v nej ničoho drsného alebo odstrašujúceho, celá je ľúbezna, všetkým prináša mlieko a med. Nože, prezri dôkladne celý dej Evanjelia, či nájdeš o Márii niečo rušivého, tvrdého alebo aspoň mačnú stopu nehodnosti, pre ktorú by si ju mohol upodozrievať a zdráhať sa k nej pristúpiť! Ale ak nájdeš všetky miesta plné viac milosťou a nábožnosťou, plné vlúdnosti a milosrdenstva, ktoré sú jej vlastnosťami (a veru také sú tieto miesta), nuž poďakuj sa tomu, čo ti veľkodušne a súcítne dal Prostrednicu, u ktorej nemožno nič podozrievať a podchyťovať. (Signum magnum.)

Bohorodička povedala *svätej Brigite*: Moje meno je Mária, ako píše Evanjelium. Keď anjeli očujú toto meno, zaplesajú vo svojom povedomí a znovu a znovu ďakujú Bohu, že udelil skrz mňa a aj mne takú milosť a že vidia človečenstvo môjho Syna oslávené v Božstve. Tí, čo sú v očistci, nadmieru sa radujú, tak ako chorý na posteli, keď ho tešia, a to sa mu tak páci, že zajasá. Aj dobrí anjeli sa pri očí tohto mena primknú bližšie k spravodlivým, ktorých majú strážiť, a tešia sa z ich

pokroku (všetkým totiž sú daní dobrí strážni anjeli a zlí na pokúšanie). Ale aj diabli, a to všetci, sa boja toho mena. Keď ho očujú, hneď pustia dušu z pazúrov, v ktorých ju držali. (*Revelationes S. Birgittae.*)

Tomáš Kempenský: Všetko trpké osladne, všetko ťažké sa stane ľahkým, keď láska k Ježišovi a upamätanie sa na jeho nábožnú Matku preniknú spodiny srdca. Ak to niekto chce skúsiť, nech často o tom premýšľa, rozpráva, číta, spieva a modlí sa. (*Ad Novitios.*)

Svätý Peter Damián: Šťastní sú anjelskí duchovia, že sú v prítomnosti blahoslavenej Panny! My sa zatiaľ tešíme z pripamätovania tvojej hojnej vládnosti; oni majú prítomnosť, my spomienky. Ak je už myšlienka na teba taká sladká, čo potom prítomnosť tvoja? Oni, ovlažení hojnejšou božskou rosou, vidia Zrodeného a Rodičku zvláštnym videním a zahŕňa ich sláva Kráľa i Kráľovnej. My však, ktorých tiesnia trampoty žalára smrteľnosti, živíme sa pamiatkou a osvecujeme Písmom: my len čítame o tom, čo tamti vidia. Ach, keby už prišiel ten deň, ktorý nás uvedie do svetla, keď už nebude treba čítať, ale vidieť. Kým sa teda nebudeme sýtiť sladkou prítomnosťou, utešujme sa príjemnou pamiatkou. (*De Nativ. B. V.*)

Svätý Bernard: Ona je tou, na ktorej hlas zaplesajú radosťou ešte aj malučkí v matkinom lone. A keď sa pri zvuku Máriinho hlasu rozplývala duša ešte ani nenarodeného, aké bolo asi v nebi plesanie, keď mohli počuť hlas, vidieť tvár a požívať jej prítomnosť?

Tomáš Kempenský: Ak hľadáte v súžení útechu, choďte k Márii, Ježišovej Matke, a všetky vaše ťažkosti sa alebo stratia alebo uľahčia. Vyvoľte si túto najmilostivejšiu Ježišovu matku nad rotdičov a všetkých priateľov za zvláštnu matku a orodovnicu pred smrťou a často ju pozdravujte Anjelským pozdravením, lebo veľmi rada počuje tento hlas. Ak vás pokúša zlostný nepriateľ a prekáža vám cvháliť Boha a Máriu, nedbajte nič na to, neprestaňte prosiť a chváliť, ale tým ohnivejšie vzývajte Máriu, Máriu pozdravujte, na Máriu myslíte, k Márii volajte, Máriu ctíte, Máriu vždy oslavujte, k Márii sa kloňte, Márii sa odovzdajte; s Máriou buďte v izbe, s Máriou mlčte, s Máriou sa radujte, s Máriou smúťte, s Máriou pracujte, s Máriou buďte na stráži, s Máriou sa modlite, s Máriou choďte, s Máriou sedzte, s Máriou hľadajte Ježiša, s Máriou neste Ježiša v plienkach, s Máriou a Ježišom bývajte v Nazarete, s Máriou a Ježišom vstaňte k novému životu, s Máriou choďte do Jeruzalema, s Máriou stojte pod krížom, s Máriou oplakávajte Ježiša, s Máriou ho pochovajte, s Máriou a Ježišom vystúpte na nebesá, s Máriou a Ježišom túžte vždy žiť a zomrieť. Bratia, ak si toto dobre premyslíte a vykonáte,

utečie od vás diabol a pokročíte v duchovnom živote; Mária rada bude za vás orodovať, lebo je šlachetná, a Ježiš rád vypočuje svoju Matku, lebo je úctívý.

(*Ad novitios.*)

ŽIVOT.

Príťažlivosť.

V blízkej minulosti aj v terajších časoch ľudia veľa dajú na heslo. Keď je to heslo šikovne vyjadrené a najmä keď svojim obsahom vyjadruje túžbu ľudí, čarovne príťahuje. Preto bystrí vodcovia volia si vždy takéto heslá, heslá životné a účelné, ktorých sila preniká do srdca ľudí. Lebo len také heslo je časove účelné, ktoré slúži ľuďom. A ľuďom vtedy slúži najlepšie, keď je ponajprv postavené do služieb Boha. Jasne to vidieť na hesle: Za Boha, za národ, kde stupnica hodnôt je zárukou účelnosti hesla. Veď kto sa opiera o Boha, kto je zakorenený v ňom, ten stojí v životnom strede, preto má ku všetkým ľuďom rovnaký, správny a božou vôľou vyhraný pomer. A z tohto streda môže sa potom dostať ku všetkým ľuďom, nikomu nie je cudzi, každému je priateľsky blízky. Preto svätci boli najlepší vodcovia národov, hoci im ten titul vodca nikdy nikto neprívlástil. Svätcom ľudia verili a veria, dôverujú im, lebo oni sú v Bohu a od neho majú najprimeranejší vzťah k ľuďom. Ich heslom bol ich život, ktorý hlásal ako prísť k cieľu, k šťastiu. Preto svätci príťahovali.

Müller.

Odpúšťanie.

Človek musí byť veľmi veľký, ak sa mu sláva odpúšťania má stať zákonom. Zviera neodpúšťa. Človek však, pretože je stvorený na obraz boží, môže sa vyšvihnúť nad presnú spravodlivosť. Človek odpúšťa a v tejto chvíli zvyrazňuje na svojej telesnej tvári, na svojej stvorenej tvári obraz a podobenstvo Boha, ktorý mu dal schopnosť odpúšťať. A keď odpúšťajúci človek vyšvihuje sa nad česť a nad prirodzenosť, i samo odpúšťanie vznešenosťou svojej presnosti láme všetku obmedzenosť, všetku malichernosť, všetku studenosť, všetky hranice. Odmieta sporivosť, sype plným priehrástím. Toto márnotrpné dieťa mrhá samu svoju podstatu. Dáva i to, čo by ľudia nemali právo očakávať. Veľkodušnosť je vlastnosťou milosrdenstva.

E. Hello.

Lahká poézia.

Lahká poézia hovorí o sklamaných láskach, o stratených životoch, o večných bolestiach, o smútkoch beznádejných, o snoch neuskutočniteľných. Lahká poézia oslavuje nešťastie, lebo nemá vážnosti. Vážna poézia,

ktorú treba milovať, oslavuje radosť, pretože radosť prichádza od Boha. Laetetur cor meum ut timeat nomen tuum, vravieval kráľovský prorok, a kajúčne žalmy sú preplnené menom radosti, lebo Dávidovo kajanie bolo vážne a božské. Keby Dávidova ľútosť bola bývala povrchná a ľudská, bol by chvastúnsky povedal nádeji sbohom. Radosť je vážnosťou poézie. *E. Hello.*

Smysel života.

Prečo si nikdy neželám zomrieť? Pretože si myslím, že by som mal to alebo ono vykonať, v tom alebo v onom sa polepšiť. Ale hoci viem, čo si budem želať vo chvílke smrti, aby som bol vykonal, jednako to nekonám. Oddalujem smrť. Spolieham sa, že ešte nepríde a že vykonám úlohu svojho života, kým zomriem. Ale keď môj život má nejaký účel a ja ho ešte nepoznám, prečo dňom i nocou sa neusilujem, aby som ho poznal? Alebo ak ten účel poznám a jednako sa neusilujem ho dosiahnuť, či sa nepodobám bláznovi, ktorý stavia svoj dom na piesku? Vie, načo je dom, lež nestavia ho tak, aby sa nezrútil, keď príde vietor a búrka.

Boli filozofovia, čo tvrdili, že život nie je na nič. The life is not worth of living. Ale ako je to možné, že sa títo filozofovia neotrúvili jedom ako potkani ešte toho dňa, keď prišli na takéto poznanie? Boli básnici, ktorí v kyslých aj sladkých veršoch dokazovali, že sú celkom unavení životom. No a je možné myslieť niečo hlúpejšie, ako keď zdravý človek si myslí, že je nemocný?

Dvojaká chyba: Niektorí poznajú účel života, a jednako nejdú k nemu. To sme my, zlí kresťania.

Iní predstierajú, že život nemá smysel, a jednako žijú, ako by mal smysel.

To sú zlí filozofovia a básnici.

Rozdiel je iba v tom, že zlí kresťania klamú iba seba samých, zlý filozof a zlý básnik klame aj iných.

Zlému kresťanovi nechce sa žiť.

Zlému básnikovi a zlému filozofovi nechce sa umrieť.

Keby zlí kresťania vedeli žiť a zlí filozofovia umrieť, nebol by na svete ani hriech ani blud, potom by sme raz *naposledy* zaspievali *Veni, Sancte Spiritus!* *Pecka.*

Aj dneska na uváženie.

Stalo sa slovo Pánovo skrze Aggeusa proroka rieknuť: Či vám je čas, aby ste bývali v domoch vykladateľných, a dom tento je pustý? A teraz toto hovorí Pán zástupov: Priložte srdcia svoje k cestám svojim. Siali ste mnoho, a doniesli ste málo, jedli ste, a nenasýtili ste sa; pili ste, a nenapojili ste sa; zaodievali ste sa, a nezohriali ste sa; a kto si shromaždil mzdy, hádzal ich do deravého vreca. Toto hovorí Pán zástupov: Priložte srdcia svoje k cestám svojim! Vystúpte na horu,

noste drevo a stavajte dom; a bude mi príjemný a oslávený budem, hovorí Pán. Hľadeli ste na mnoho, a hľa, dostalo sa menej; a doniesli ste do domu, a ja som to rozfúkol. Pre akú príčinu, hovorí Pán zástupov? Preto, že môj dom je pustý, a vy ponáhľate sa každý do svojho domu. Preto zatvorily sa nad vami nebesá, aby nedaly rosy, a zem tiež zavrela, aby nedala úrody svojej; a zavola som suchotu na zem i na hory i na obilie i na víno a na olej a na všetko, čo vydáva zem i na ľudí i na dobytok a na všetky práce rúk. *Aggeus, 1, 3—11.*

Známky priateľstva.

V ľudskej oblasti priateľstvo nemeríme ani natoľko podľa živej nežnosti ako skôr podľa sympatie k utrpeniu. Ak je váš priateľ šťastlivý, v určitej chvíli ani nemusíte cítiť k nemu nejakú nežnosť, a predsa mu môžete byť priateľom. Ak je však váš priateľ, či vo svojej osobe alebo vo svojej cti, obeťou nehody alebo akéhokoľvek útoku, a vy len slabo cítite jeho nešťastie, nie ste mu viacej priateľom. *E. Hello.*

Starostlivosť nebeského Otca.

Veľké sociálne reformy zavádzajú sa nielen u nás, ale všade, kde je porozumenie pre slušný život všetkých vrstiev národa. No tieto reformy neobšťastnia ľudí. Lebo keby sme všetky bohatstvá svetu tak rozdelili, že by bola odstránená všetka bieda, ľudia ešte by neboli šťastliví. Veru, nie je celkom správne očakávať lepšiu budúcnosť, povedzme, od charity alebo od sociálnych reforiem. Vari nie preto, že by sa v tom ohľade nebolo nič vykonalo, ale my, katolíci, ako dievky nebeského Otca, vykonali sme málo; lebo keby sme odstránili všetku chudobu zo sveta, ešte sme nič nevykonali, veď Kristus blahoslavlil chudobu. Lebo dívajte sa, keď dievky stratia starostlivého otca, či im pomôže, keď sa o nich začnú starať príbuzní, ktorí im všetko dajú, len nie otcovu lásku? Choroba a bolesť dnešného človeka spočíva práve v tom, že je sirotou, lebo nepozná Otca, nevie, ako ten Otec na neho hľadá, s akou láskou ide za ním všade, ako je pripravený vždy mu pomôcť! Musíme naučiť ľudí hľadiť k nebesám, k trónu Otca nebeského, ktorý má všetky bohatstvá v rukách, a potom ľahšie rozriešime hmotnú biedu a nedostatky. To je poriadok, ktorý pri sociálnych reformách treba zachovať. *Müller.*

LITERATÚRA.

Dr. JÁN RYBÁR: Sociálnopsychologické úvahy o povahe reči a jej živote. Vydané vlastným nákladom. Kolégium Piaristov, Trenčín, 1944, broš. 25 Ks. Človek,

bytosť složená z tela a duše, od prirodzenosti má vznešenú schopnosť vyjadrovať duševné pochopy a zážitky. Nielen hlasom, lež rečou; hlas je iba nástroj reči tak, ako telo je nástroj duše. Preto reč u všetkých národov bola pokladaná za čosi posvätné. S kultúrnym vývojom človeka rovnobežne kráčal aj vývoj reči čiže spôsob vyjadrovania vnútorného duševného rastu. Preto reč patrí k najmarkantnejším známkam svojskosti a osobnosti národa: svojská reč, svojský národ. Zákony, ktoré riadia vývoj reči a ktoré ju psychologicky a sociálne rozčleňujú, sú hlboko zakorenené v povahe človeka a v jeho pomere k bytosťami, o ktorých sa vyjadruje. Z toho potom vyplýva sociálna funkcia reči a jej význam pre duchovný život človeka. Pod týmto zorným úhľad je písaná táto kniha. Dr. Rybár dáva našim lingvistom psychologickú príručku k správneľmu štúdiu reči a k správneľmu chápaniu jej úlohy. V slovenčine je to novinka tým vzácnejšia, že u nás je pomerne málo vedcov z odboru psychológie, ktorí by sa špecializovali na určité úseky tejto vedy. Rybárova štúdia patrí medzi špeciálne; mnohé príklady a experimenty spestrujú jej metafyzické predpoklady a vývody. Pritom je písaná ľahkým štýlom, nerobí nijakých ťažkostí pri chápaní určitých pojmov, ktoré, povedzme laik v psychológii, nepozná. Každý miluje svoju reč, nuž nebude od vecí, keď pozná, aký vzácny boží dar je reč, vrava. Všetkým smeristom knihu vrele odporúčam. — im.

LADISLAV STANČEK: Kapitoly o hudobnom umení. Vydala Obroda v Ružomberku 1944, str. 126, cena neudaná. Tak, ako o umení vo všeobecnosti jestvujú u nás rozličné mienky, podobne aj o hudbe a o hudobnom umení. Je nesporné, že otázka hudobného umenia je dôležitejšia, ako si to v okamihu uvedomujeme, preto správne chápanie hudobného umenia patrí tiež k eminentným kultúrnym záujmom. Stanček v jednotlivých kapitolách rieši otázky podstaty hudobného umenia a jeho spoločenský význam. U nás je to prvý pokus v tomto odbore, teda práca priekopnícka. Želáme si, aby S. úsilie bolo pochopené na pravých miestach. — im.

TAJOMSTVO SVÄTÉHO RUŽENCA. V reči kňaza, básnika, maliara. Vydal Posol Božského Srdca Ježišovho v Trnave 1944. Tlačené na ofsetovom bielom bezdrevenom papieri. Str. 66, broš. 55 Ks. Svätý ruženec ako stručný súhrn tajomstiev života Božieho Syna svojou jednoduchosťou a hĺbkou vo vyjadrovaní vecí najsvätejších pripútaľval pozornosť jednoduchých kresťanov aj učeníých bohovedcov. Inšpiroval maliarov, sochárov aj básnikov. Aj táto kniha patrí k takýmto vďačným pokusom. P. Dieška podáva v nej teologicko-historický rozbor

modlitby svätého ruženca. Keď si ho dobre prečítate, pochopíte, prečo svätý ruženec menujeme braviárom laikov. P. Dančo v krásnych veršoch zvýraznil obsah jednotlivých tajomstiev. Človek nevie, čo skôr obdivovať, či krásu našej reči, ktorá výrazove tak mohutne začiera do bohatstva tajomstiev, či samé tajomstvá, opísané naozaj velebne. K smelému pokusu patria obrázky V. Hložníka. Scholastický teolog, ktorého bohoveda podobá sa gotickej katedrále, nie je zvyklý na takéto znázorňovanie nadprirodzených tajomstiev. No Hložníkove obrázky sú blízke tejto výške, o ktorú ide v ružencových tajomstvách. Naším čitateľom knihu vrele odporúčam. Aj vonkajšia úprava je dôstojná, reprezentačná.
im.

Dr. PETER SCHMITZ, SVD: Pri prameňoch života. Vydalo Misijné kníhkupectvo v Nitre 1944, str. 51, broš. 7 Ks. Rodičia aj vychovávatelia prichádzajú do rozpakov, keď im dieťa predloží otázku: Odkiaľ som? Ako to dieťaťu vysvetliť a kedy? Vieme dobre, čo znamená pre dieťa dobré a časové vysvetlenie. Táto knižička vám to povie stručne a veľmi dobre. Je pre rodičov. Lež naše deti v školskom roku bývajú v internátoch, desať mesiacov z roka prežijú v kláštore, a veru taká sestrička vychovávateľka neraz príde do pomykova, keď má poúčať chovanice o pohlavných otázkach. Ako to mníšky robia, to je vedľajšie. Ale robia to všade? A uvedomujú si vo svedomí, koľko zla zaviňujú, keď z nerozumných dôvodov ponechávajú riešenie týchto otázok „času“? Preto knižičku odporúčam aj do kláštorov, kde majú internáty, či už chlapčenské alebo dievčenské. — im.

Dr. RUDOLF BEDNARIK: Duchovné základy ľudového staviteľstva. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944, str. 48, broš. 25 Ks. Dr. Bednárík vysvetľuje v tejto prednáške, v čom väzí duchovný komponent nášho ľudového staviteľstva. Prichádza na názor, že sústava slovenských národných hodnôt práve po stránke duchovnej je spojená s nevysychajúcim a večným duchovným prameňom — náboženstvom, siahajúcim do počiatkov ľudskej kultúry, do doby animizmu a v ňom do doby totemizmu, ďalej do manizmu a prostredníctvom nového duchovného prameňa, prostredníctvom kresťanstva, do dnešných čias. Hej, slovenský človek od najpradávnějších čias čerpá z duchovného prameňa posilu pre svoju existenciu, a práve to mu dodávalo silu zachovávať zdedené normy života. A žijúc z tohto prameňa uchováva si slovenský národ v rámci európskych národov svieže duchovné dedičstvo praslovenské a indo-európske.